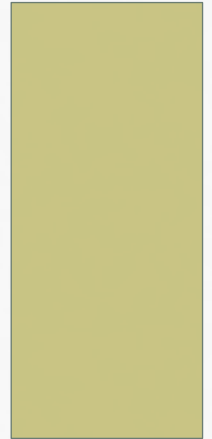

FİNANSAL MUHASEBE

9,10,11,12,13. HAFTA

AKTİF HESAPLARIN İNCELENMESİ -1

10. BÖLÜM

Genel Açıklama

Tekdüzen Hesap Planında, bilanço hesapları alt grupları; alt gruplar ana grupları; ana gruplar da aktif ve pasif toplamını oluştururlar. Buna göre bilanço ana grupları ve her birinin kapsadığı hesap kodları aşağıdaki gibidir.

Aktifler:

- I. Dönen Varlıklar (100–199)
- II. Duran Varlıklar (200–299)

Pasifler:

- I. Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar (300–399)
- II. Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar (400–499)
- III. Özkaynaklar (500–599)

Aktif hesaplar genel olarak Dönen Varlıklar ve Duran Varlıklar olmak üzere iki ana gruba ayrılırlar.

I. Dönen Varlıklar Hesap Sınıfı

Dönen Varlıklar sınıfı Tekdüzen Hesap Planında aşağıdaki gruplara bölümlenmiştir.

I. DÖNEN VARLIKLAR	10. HAZIR DEĞERLER
	11. MENKUL DEĞERLER
	12. TİCARİ ALACAKLAR
	13. DİĞER ALACAKLAR
	14.
	15. STOKLAR
	16.
	17. YILLARA YAYGIN İNŞAAT ve ONARIM MALİYETLERİ
	18. GELECEK AYLARA AİT GİDERLER ve GELİR TAHAKKUKLARI
	19. DİĞER DÖNEN VARLIKLAR

1. Dönen Varlıklar Hesap Sınıfı

10. Hazır Değerler Hesap Grubu

Hazır Değerler Hesap Grubu Nakit olarak elde ya da bankada bulunan varlıklar ile istenildiği zaman değer kaybına uğramadan paraya çevrilebilen varlıkların (menkul kıymetler hariç) izlendiği gruptur.

Hazır Değerler grubunda aşağıdaki hesaplar yer alır:

100 Kasa

101 Alınan Çekler

102 Bankalar

103 Verilen Çekler ve Ödeme Emirleri (-)

104

105

106

107

108 Diğer Hazır Değerler

109

1. Dönen Varlıklar Hesap Sınıfı

10. Hazır Değerler Hesap Grubu

100 Kasa Hesabı

100 Kasa Hesabı, işletmelerin nakit olarak ulusal ya da yabancı paralarla yaptıkları işlemlerin, Türk Lirası karşılığı ile izlendiği hesaptır.

Herhangi bir sebeple kasaya para girdiğinde bu Hesabın borç yanına, her ne sebeple olursa olsun kasadan para çıktığında ise Hesabın alacak yanına kaydedilir. Bu Hesap borç kalanı verir. Bu kalan işletmenin kasasındaki paraların mevcudunu gösterir.

1. Dönen Varlıklar Hesap Sınıfı

10. Hazır Değerler Hesap Grubu

100 Kasa Hesabı

Örnek: 'E' İşletmesi, ... tarihinde **bir kısım** malını nihai tüketici Bay N. KULAN'a 1.180,- TL (KDV %18)'ye satmış ve bedelini peşin olarak tahsil etmiştir.

t		
100 KASA HESABI	1.180,-	
600 YURTİÇİ SATIŞLAR HESABI		1.000,-
391 HESAPLANAN KDV HESABI		180,-
Mal satışı		

Örnek: 'E' İşletmesi, ... Bankası Trabzon Şubesinde 1.000,- TL'lik ticari mevduat hesabı açtırmıştır.

t		
102 BANKALAR HESABI	1.000,-	
100 KASA HESABI		1.000,-
Bankaya para yatırılması		

1. Dönen Varlıklar Hesap Sınıfı

10. Hazır Değerler Hesap Grubu

101 Alınan Çekler Hesabı

Gerçek ve tüzel kişiler tarafından işletmeye verilmiş olup, henüz tahsili için bankaya verilmemiş ya da ciro edilmemiş olan çeklerin izlendiği hesaptır.

Çek, bir bankaya hitaben ve belli kurallara uyularak yazılan bir ödeme emridir.

Alınan çekler itibari değerleri ile bu Hesabın borç; tahsil edilenler ya da çeşitli sebeplerle elden çıkarılanlar ise aynı değer ile alacak yanına kaydedilir. Ancak ileri vadeli çeklerin alındığı tarihte ya da dönemsonunda “özün önceliği kavramı” gereği

121 - 221 Alacak Senetleri Hesabı’nın borç yanına kaydedilmeleri gereklidir.

Bu Hesap borç kalanı verir. Bu kalan alınan çeklerden henüz tahsil edilmeyenlerin tutarını gösterir.

1. Dönen Varlıklar Hesap Sınıfı

10. Hazır Değerler Hesap Grubu

101 Alınan Çekler Hesabı

Örnek: "E" İşletmesi, 10.4.201. tarihinde alıcı A.DURGUNEL' e veresiye sattığı 1.180,-TL (KDV %18) tutarındaki malının bedeli karşılığında 25.4.201. tarihinde aynı tutarda çek almıştır.

Çözüm:

Nisan 201.

25

101 ALINAN ÇEKLER HESABI

101.00 Cüzdandaki Çekler

120 ALICILAR HESABI

Çekin alınması

1.180,-

1.180,-

Daha önce veresiye mal satış kaydı aşağıdaki gibi yapılmıştı:

10

120 ALICILAR HESABI

391 HSAPLANAN KDV HESABI

600 YURTIÇİ SATIŞLAR HESABI

Veresiye mal Satışı

1.180,-

180,-

1.000,-

1. Dönen Varlıklar Hesap Sınıfı

10. Hazır Değerler Hesap Grubu

101 Alınan Çekler Hesabı

Örnek: "E" İşletmesi, 25.4.201. tarihinde aldığı çeki **tahsil edilmek üzere** 26.4.201. tarihinde "S" Bankasına vermiştir. "S" Bankası bu çeki 30.04.201. tarihinde tahsil ederek yanındaki "E" İşletmesi'nin hesabına geçirildiğini bildirmiştir.

Çözüm:

Nisan 201.

26 101 ALINAN ÇEKLER HESABI 101.10 Tahsildeki Çekler 101 ALINAN ÇEKLER HESABI 101.00 Cüzdandaki Çekler Çekin tahsile verilmesi 30	1.180,-	1.180,-
102 BANKALAR HESABI 101 ALINAN ÇEKLER HESABI 101.10 Tahsildeki Çekler Çekin tahsili	1.180,-	1.180,-

1. Dönen Varlıklar Hesap Sınıfı

10. Hazır Değerler Hesap Grubu

101 Alınan Çekler Hesabı

Örnek: “E” İşletmesi 12.11.201. tarihinde sattığı mal karşılığında aldığı 20.000,-TL’lik çeki, 14.11.201. tarihinde borcuna karşılık satıcı B.KOMAN’ a ciro etmiştir.

Çözüm:

Kasım 201.

14

320 SATICILAR HESABI

20.000,-

101 ALINAN ÇEKLER HESABI

20.000,-

101.00 Cüzdandaki Çekler

Çekin ciro edilmesi

1. Dönen Varlıklar Hesap Sınıfı

10. Hazır Değerler Hesap Grubu

102 Bankalar Hesabı

İşletmece yurtiçi ve yurtdışı banka ve benzeri finans kurumlarına yatırılan ve çekilen paraların izlendiği hesaptır.

İşletmeler çeşitli amaçlarla (faizden yararlanma, çek kullanma vb.) bankalarda hesap açtırırlar. Hesap açma işlemi banka ile alıcı arasında süreklilik gösteren bir vekâlet ilişkisi kurulması anlamını taşır (BK. Md. 386). Bankadaki hesaba bir paranın yatmasıyla işletme, **yatırdığı para kadar** bankaya karşı **alacak hakkı** elde eder. Belirli dönem için geri ödemek koşuluyla belirli bir bedel karşılığında kişilerce bankalara bırakılan paraya **mevduat** denir. Ticari mevduat ise ortakların, tacirlerin, kooperatif, vakıf vb.lerin kendi ticari işletmelerine belirli bir süre sonunda ya da istendiğinde geri alınmak üzere bankalara faizle yatırılan paradır.

İşletmenin parasının bulunduğu tüm bankalar için tek bir defteri kebir hesabı açılır. Açılan bu hesaba ana hesap, her bir banka adına yardımcı defterde açılan hesaba da yardımcı hesap denir.

1. Dönen Varlıklar Hesap Sınıfı

10. Hazır Değerler Hesap Grubu

102 Bankalar Hesabı

Örnek: "E" İşletmesi, alıcı K.KURTEL'in 2.000,-TL'lik senetsiz borcunu "S" Bankası nezdindeki (yanında) ... Nr lı ticari mevduat hesabına yatırdığını anılan Bankadan 21.8.201. tarihinde gelen dekonttan öğrenmiştir.

Ağustos 201.

21

102 BANKALAR HESABI

102.00 "S" Bankası

120 ALICILAR HESABI

Bankaya para yatırılması

2.000,-

2.000,-

1. Dönen Varlıklar Hesap Sınıfı

10. Hazır Değerler Hesap Grubu

102 Bankalar Hesabı

Örnek: "E" İşletmesi, 1.9.201. tarihinde "T" Bankası yanındaki ... Nr.lı ticari mevduat hesabından 2.500,-TL çekmiştir.

Çözüm:

Eylül 201.

1

100 KASA HESABI

2.500,-

102 BANKALAR HESABI

2.500,-

102.00 "T" Bankası

Bankadan para çekilmesi

1. Dönen Varlıklar Hesap Sınıfı

10. Hazır Değerler Hesap Grubu

103 Verilen Çekler ve Ödeme Emirleri Hesabı (-)

İşletmenin üçüncü kişilere bankalardan çekle ya da ödeme emri ile yapacağı ödemelerin izlendiği hesaptır.

Bu Hesap adından da anlaşılacağı üzere iki kısımdan meydana gelmektedir. Birincisi işletmece verilen çekler için, ikincisi ise verilen ödeme emirlerinin izlenmesi için kullanılmaktadır.

İşletmenin ödeme yapılacak kişiye verdiği çek hemen tahsil edilmeyebilir. Bu nedenle çekin verildiği gün, işletmenin bankadaki hesabında bir azalma olmaz. Ancak söz konusu çek tutarı her an bankadaki mevduat hesabından alınabilir. Bu nedenle artık bu tutarın 102 Bankalar Hesabı'nda gözüken işletmeye ait mevduat dışında düşünülmesi gerekir.

Verilen çek aynı gün bankadan çekildiğinde çekin tutarı doğrudan doğruya 102 Bankalar Hesabı'ndan da düşülebilir.

1. Dönen Varlıklar Hesap Sınıfı

10. Hazır Değerler Hesap Grubu

103 Verilen Çekler ve Ödeme Emirleri Hesabı (-)

Ödeme emri, bir müşterinin bankasına belirtilen tarihte belirtilen kişiye belirtilen tutarın ödenmesi emrini veren yazıdır. Ödeme emri ödemenin yapılacağı kişiye değil, bankaya verilir. Banka söz konusu tutarı ödeme emri verenin hesabından düşerek bildirilen kişinin hesabına geçirir.

Virman, Virman sözcüğünün anlamı “para aktarma”dır. Virman ile ticari mevduat sahibi tek bir işlem ile bir hesaptan para çekip diğer hesabına para yatırmış olur. Para aktarmak için sadece ticari mevduat sahibinin emri gerekli ve yeterlidir. Emir olmadan yapılan işlemlerden banka sorumlu tutulur.

Kişilere çek ve ödeme emri verildiğinde bu Hesaba alacak yanına; çek ve ödeme emirlerinin bankaca ödendiği anlaşıldığında Hesabın borç yanına kaydedilir. Bu Hesap alacak kalanı verir. Bu kalan işletme tarafından verilen çek ve ödeme emirlerinden henüz banka tarafından ödenmemiş olanların tutarını gösterir.

1. Dönen Varlıklar Hesap Sınıfı

10. Hazır Değerler Hesap Grubu

103 Verilen Çekler ve Ödeme Emirleri Hesabı (-)

Örnek: "E" İşletmesi, 13.9.201. tarihinde "S" Bankası yanındaki ... Nr.lı ticari mevduat hesabından satıcı A. ATABEY' e 10.000,-TL'lik çek vermiştir. "S" Bankası çek bedelinin 20.9.201. tarihinde satıcı A.ATABEY' e ödendiğini bir dekontla "E" İşletmesine bildirmiştir.

Çözüm:

Eylül 201.

13

320 SATICILAR HESABI

320.10 A. ATABEY

103 VERİLEN ÇEKLER ve

ÖDEME EMİRLERİ HESABI

Çek verilmesi

10.000,-

10.000,-

20

103 VERİLEN ÇEKLER ve ÖDEME EMİRLERİ HES.

102 BANKALAR HESABI

102.00 "S" Bankası

Çekin ödenmesi

10.000,-

10.000,-

1. Dönen Varlıklar Hesap Sınıfı

10. Hazır Değerler Hesap Grubu

103 Verilen Çekler ve Ödeme Emirleri Hesabı (-)

Önceki örnekte yer alan “E” İşletmesinin çek verme yerine 13.9.201. tarihinde satıcı A. ATABEY’ in hesabına geçirilmek üzere **ödeme emri** vermesi ve sözkonusu ödeme emrinin aynı tarihte “S” Bankasınca yerine getirilmesi durumunda kayıt şöyle olacaktır.

Eylül 201.

13

320 SATICILAR HESABI

320.10 A. ATABEY

102 BANKALAR HESABI

102.00 “S” Bankası

Ödeme emrinin yerine getirilmesi

10.000,-

10.000,-

1. Dönen Varlıklar Hesap Sınıfı

12. Ticari Alacaklar Hesap Grubu

İşletmenin normal faaliyet konusunu teşkil eden mal ve hizmet satışı nedeniyle ortaya çıkan ve vadesi bir yılı aşmayan senetli ya da senetsiz alacakların izlendiği gruptur.

Genel anlamda alacak, bir hesap ya da işten kalan ve henüz alınmamış olan para, mal ya da başka şeydir. İşletme açısından alacak ise yapılan satış ve hizmetin karşılığını ileride talep etme hakkının tutarıdır.

İşletmenin ortaya çıkabilecek her türlü alacakları Tekdüzen Hesap Planında dört ana grupta toplanmıştır. Bu yapıyı aşağıdaki şekilde görmek mümkündür.

	Ticari	Ticari Olmayan
Kısa Vadeli	12 Ticari Alacaklar	13 Diğer Alacaklar
Uzun Vadeli	22 Ticari Alacaklar	23 Diğer Alacaklar

1. Dönen Varlıklar Hesap Sınıfı

12. Ticari Alacaklar Hesap Grubu

Ticari Alacaklar grubunda aşağıdaki hesaplar yer alır.

120 Alıcılar

121 Alacak Senetleri

122 Alacak Senetleri Reeskontu (-)

123

124 Kazanılmamış Finansal Kiralama Faiz Gelirleri (-)

125

126 Verilen Depozito ve Teminatlar

127 Diğer Ticari Alacaklar

128 Şüpheli Ticari Alacaklar

129 Şüpheli Ticari Alacaklar Karşılığı (-)

1. Dönen Varlıklar Hesap Sınıfı

12. Ticari Alacaklar Hesap Grubu

120 Alıcılar Hesabı

İşletmenin **esas faaliyet konusunu oluşturan** mal ve hizmet satışları ile finansal kiralama işlemlerinden dolayı ortaya çıkan, çek ya da senede bağlanmamış alacakların izlendiği hesaptır.

İşletme, bazı durumlarda para, çek ya da senet almadan da bir mal satabilir ya da hizmet yapabilir. Bu şekilde satılan mallardan ya da yapılan hizmetlerden doğan alacak bu hesapta izlenir.

Senetsiz alacağın doğması ile bu Hesabın borç yanına, tahsil edilmesi halinde ise alacak yanına kaydedilir. Bu Hesap borç kalanı verir. Bu kalan, işletmenin tüm alıcılarından olan alacaklarının toplamını ifade eder. Ancak, işletme hangi alıcısından ne kadar alacağı olduğunu yardımcı defterde yer alan hesaplardan izleyebilir. İşletmenin alıcılarından olan alacaklarını yardımcı hesaplarda izlemesi halinde, bu Hesap aynı zamanda toplayıcı hesap karakteri de taşır.

1. Dönen Varlıklar Hesap Sınıfı

12. Ticari Alacaklar Hesap Grubu

120 Alıcılar Hesabı

Örnek: "E" İşletmesi, ... tarihinde ticari malların bir **kismini** alıcı Ö.ATABEY' e 5.900,-TL (KDV %18) ye 2 ay vadeli olarak veresiye satmıştır.

t			
120 ALICILAR HESABI	5.900,-		
600 YURTIÇİ SATIŞLAR HESABI		5.000,-	
391 HESAPLANAN KDV HESABI		900,-	
Mal satışı			

Örnek: "E" İşletmesi, ... tarihinde alıcı Ö.ATABEY'den 5.900,-TL senetsiz alacağını peşin olarak tahsil etmiştir.

t			
100 KASA HESABI	5.900,-		
120 ALICILAR HESABI		5.900,-	
Alacağın tahsili			

1. Dönen Varlıklar Hesap Sınıfı

12. Ticari Alacaklar Hesap Grubu

121 Alacak Senetleri Hesabı

İşletmenin **esas faaliyet konusunu oluşturan** mal ve hizmet satışları ile finansal kiralama işlemlerinden kaynaklanan **senede bağlanmış** alacakların izlendiği hesaptır.

Tekdüzen Hesap Planında 121 Alacak Senetleri Hesabı aşağıdaki gibi bölümlenebilir.

121 ALACAK SENETLERİ HESABI

121.00 Cüzdandaki Alacak Senetleri

121.10 Tahsildeki Alacak Senetleri

1. Dönen Varlıklar Hesap Sınıfı

12. Ticari Alacaklar Hesap Grubu

121 Alacak Senetleri Hesabı

Yapılan mal ve hizmet satışları karşılığında **alıcılardan alınan** senet tutarları bu hesabın **borç yanına**;

- Vadesinde işletmece ve ya da bankaca **tahsil edilen**,
- üçüncü kişilere **ciro edilen**,

*bu hesabın **alacak yanına** kaydedilir.*

Bu hesap borç kalanı verir. Bu kalan, işletmenin cüzdanındaki senetlerinin mevcudunu gösterir.

1. Dönen Varlıklar Hesap Sınıfı

12. Ticari Alacaklar Hesap Grubu

121 Alacak Senetleri Hesabı

Örnek: "E" İşletmesi, alıcı M.İRTEGÜN 'den 2.240,-TL'lik senetsiz alacağına karşılık, ... tarihinde aynı itibari değerli ve 6 ay vadeli bir bono almıştır.

Çözüm:

t		
121 ALACAK SENETLERİ HESABI	2.240,-	
121.00 Cüzdandaki Alacak Senetleri		
120 ALICILAR HESABI		2.240,-
Bono alınması		

Alıcı M.İRTEGÜN verdiği senet ile senetsiz borcundan kurtulmuş, bunun yerine senetli borç yüklenmiştir. "E" İşletmesi de senetsiz alacağını senetli bir alacak haline getirmiştir.

1. Dönen Varlıklar Hesap Sınıfı

12. Ticari Alacaklar Hesap Grubu

121 Alacak Senetleri Hesabı

Örnek: "E" İşletmesi, alıcı S.GÜLBEKAL' dan 1.120,-TL lık senetsiz alacağına karşılık, ... tarihinde aynı itibari değerli ve 3 ay vadeli bir bonoyu **ciro yoluyla** almıştır.

Çözüm:

t		
121 ALACAK SENETLERİ HESABI	1.120,-	
121.00 Cüzdandaki Alacak Senetleri		
120 ALICILAR HESABI		1.120,-
Bono alınması		

Alıcı S.GÜLBEKAL ciro ettiği bono ile senetsiz borcundan kurtulmuş; "E" İşletmesi de senetsiz alacağını senetli hale getirmiştir.

1. Dönen Varlıklar Hesap Sınıfı

12. Ticari Alacaklar Hesap Grubu

121 Alacak Senetleri Hesabı

Senetlerin Ciro Edilmesi: Ciro, kambiyo senetlerinin içerdiği hakları devretmeye yarayan bir irade açıklamasıdır.

Ciro, kambiyo senedini devretmek amacıyla yapılır. Kambiyo senedini devretmek ise senetten doğan hakları bir başkasına geçirmek yani temlik etmektir.

Bir cironun geçerli olabilmesi için **gerekli şartlar** vardır. Bunlar; cironun hiçbir kayıt ve şarta tabi tutulamaması, cironun çizilmemiş olması, cironun kısmî olmaması, cironun hak sahibi tarafından yapılması ve cironun parmak izi ile yapılmamasıdır (TTK Md. 682).

1. Dönen Varlıklar Hesap Sınıfı

12. Ticari Alacaklar Hesap Grubu

121 Alacak Senetleri Hesabı

Örnek: "E" İşletmesi, satıcı K.GÜLPERİ'ye olan 1.120,- TL'lik senetsiz borcuna karşılık, aynı itibari değerli ve 2 ay vadeli bir bonoyu .. tarihinde ciro yoluyla vermiştir.

Çözüm:

t			
320 SATICILAR HESABI		1.120,-	
121 ALACAK SENETLERİ HESABI			1.120,-
121.00 Cüzdandaki Alacak Senetleri			
Bononun ciro edilmesi			

1. Dönen Varlıklar Hesap Sınıfı

12. Ticari Alacaklar Hesap Grubu

121 Alacak Senetleri Hesabı

Senetlerin Tahsili: Vadesi gelen senet bedelinin borçlusundan alınmasıdır.

Ticari senetler vadeleri geldiğinde üzerlerindeki itibari değer ile senet borçlularınca işletmeye ödenirler; yani bedelleri işletmenin kasasına girer. Ticari senetlerin bazıları işletmenin bulunduğu şehrin dışında tahsil edilecek bir durumda olurlar. Yani, senet borçlusu ile alacaklısı aynı şehirde bulunmayabilirler. Bu takdirde senetlerin tahsili için aracıya başvurmak yani bankaya ciro edip tahsil etmek icap eder. Banka, kendisine tahsile verilen senetlerde tahsil yetkisinden başka bir yetkiye sahip değildir. Sadece, işletme adına vekâleten hareket eder. Tahsil için bankaya verilen senetlere normal ciro ifadesine, "tahsil içindir" kelimeleri eklenir. Banka tahsil ettiği senetlerin tutarından hizmet karşılığı bir ücret (tahsil komisyonu ile haberleşme masrafı) alır ve kalanını ya işletmeye öder ya da yanında, işletmenin talimatına uygun olarak bir hesap açar. Bu ücrete bankacılık dilinde 'acyo' denir.

1. Dönen Varlıklar Hesap Sınıfı

12. Ticari Alacaklar Hesap Grubu

121 Alacak Senetleri Hesabı

Örnek: "E" İşletmesi, daha önce alıcı M.TUNÇOMAĞ 'dan aldığı 1.000,- TL itibari değerli ve 4 ay vadeli bonoyu tahsil etmiştir.

Çözüm:

		t		
100 KASA HESABI			1.000,-	
121 ALACAK SENETLERİ HESABI				1.000,-
121.00 Cüzdandaki Alacak Senetleri				
Bono tahsili				

1. Dönen Varlıklar Hesap Sınıfı

12. Ticari Alacaklar Hesap Grubu

121 Alacak Senetleri Hesabı

Örnek: "E" İşletmesi, daha önce alıcı A.DURUSOY'dan aldığı 2.000,-TL itibari değerli ve 25.3.201. vadeli bonosunu tahsil etmek üzere 1.3.201. tarihinde "S" Bankasına vermiştir.

Çözüm:

Mart 201.

1

121 ALACAK SENETLERİ HESABI

121.10 Tahsildeki Alacak Senetleri

121 ALACAK SENETLERİ HESABI

121.00 Cüzdandaki Alacak Senetleri

Bononun tahsile verilmesi

2.000,-

2.000,-

1. Dönen Varlıklar Hesap Sınıfı

12. Ticari Alacaklar Hesap Grubu

121 Alacak Senetleri Hesabı

Örnek: "E" İşletmesi, 1.3.201. tarihinde tahsile verilen 2.000,-TL itibari değerli ve 25.3.201. vadeli bonosunu "S" Bankası' nın tahsil ettiğini ve 120,-TL **acyo** kestikten sonra kalan tutarı daha önce var olan yanındaki hesabına geçirdiğini anılan Bankadan aldığı 29.3.201. tarihli dekonttan öğrenmiştir.

Çözüm:

Mart 201.

29

102 BANKALAR HESABI

102.00 "S" Bankası

653 KOMİSYON GİDERLERİ HESABI (-)

121 ALACAK SENETLERİ HESABI

121.10 Tahsildeki Alacak Senetleri

Bononun tahsil edilmesi

1.880,-

120,-

2.000,-

1. Dönen Varlıklar Hesap Sınıfı

15. Stoklar Hesap Grubu

159 Verilen Sipariş Avansları Hesabı

Yurtiçinde ya da yurtdışında satın alınmak üzere siparişe bağlanan stoklarla ilgili olarak yapılan avans ödemelerinin izlendiği hesaptır.

İşletmenin satıcılardan malını teslim almadan bir bedel ödemesi uygulamada çok karşılaşılan bir durumdur. Avans verme, sonradan hesaplanmak üzere geçici bir alacak olduğu için önceden ne kadar harcama gerektiği kestirilemez. Malın teslimine (alım - satım) ve hizmetin ifasına kadar götürü bir ödeme yapılır. Malın teslimi ya da hizmetin ifası yapıldığı zaman hesaplaşılır. Öte yandan sipariş avansları, yurtiçi ve yurtdışı olarak da bölümlenebilir.

Yapılan ödemeler bu hesabın borç yanına, malın teslimi ya da hizmetin ifasının yapılmasını takiben alacak yanına kaydedilir. Bu hesap borç kalanı verir. Bu kalan işletmenin satıcıya vereceği avans, dolayısıyla oluşan alacağının tutarını gösterir.

1. Dönen Varlıklar Hesap Sınıfı

15. Stoklar Hesap Grubu

159 Verilen Sipariş Avansları Hesabı

Örnek: "E" İşletmesi, ... tarihinde "B" İşletmesine birim fiyatı 590,- TL (KDV % 18) olan 10 adet halı sipariş vermiş ve sipariş tarihinde 1.000,-TL avans ödemiştir.

Çözüm:

t			
159 VERİLEN SİPARİŞ AVANSLARI HESABI	1.000,-		
100 KASA HESABI		1.000,-	
Avansın verilmesi			

1. Dönen Varlıklar Hesap Sınıfı

15. Stoklar Hesap Grubu

159 Verilen Sipariş Avansları Hesabı

Örnek: "E" İşletmesi, daha önce "B" İşletmesine sipariş verdiği birim fiyatı 590,-TL (KDV % 18) olan 10 adet halıyı ...tarihinde almış ve karşılığında önceden verdiği avansı düşmüş, geri kalan bedeli de ödemiştir.

Çözüm:

t			
153 TİCARİ MALLAR HESABI	5.000,-		
191 İNDİRİLECEK KDV HESABI	900,-		
100 KASA HESABI		4.900,-	
159 VERİLEN SİPARİŞ AVANS. H.		1.000,-	
Malın alınması ve avansın kapatılması			

1. Dönen Varlıklar Hesap Sınıfı

18. Gelecek Aylara Ait Giderler ve Gelir Tahakkukları Hesap Grubu

İçinde bulunulan dönemde ortaya çıkan, ancak gelecek dönemlere ait olan giderler ile faaliyet dönemine ait olup da kesin borç kaydı, hesap döneminden sonra yapılacak gelirlerin izlendiği gruptur.

Gelecek Aylara Ait Giderler ve Gelir Tahakkukları Hesap grubunda aşağıdaki hesaplar yer alır.

- **180 Gelecek Aylara Ait Giderler**
- 181 Gelir Tahakkukları

1. Dönen Varlıklar Hesap Sınıfı

18. Gelecek Aylara Ait Giderler ve Gelir Tahakkukları Hesap Grubu

180 Gelecek Aylara Ait Giderler Hesabı

Kullanımı gelecek ay ya da aylarda gerçekleşecek olan giderlerin cari hesap döneminde peşin ödenen kısmının izlendiği hesaptır.

İşletmeler bol miktarda kırtasiye malzemesi alabilecekleri gibi kira bedelleri ile sigorta primlerini peşin ödeyebilir ve onlardan bir hesap döneminden fazla yararlanabilir. Başka bir ifade ile hesap dönemi içinde yapılmış olan bir kısım giderler, gelecek hesap dönemlerine geçer. Hal böyle olunca, bu tür giderlerin tamamını o hesap dönemine gider yazmak doğru olmaz. Çünkü, giderler açısından hesap dönemlerinin bağımsızlığı kalmaz. Bu durumda yapılacak iş hesap dönemine yazılan giderlerden gelecek dönemlere ait olanları tespit etmek ve bunları gider hesaplarından çıkarmaktır.

Çıkarılan giderler bilançoda gösterilir. Çünkü fayda sağlamak amacıyla önceden ödenmiş bir gider olarak hala varlık durumundadırlar. Ancak, bu varlık, ertesi dönemde kullanıldıkça Para - Ticari Mal - Para gibi tekrar işletmeye dönmez; ilgili gider hesaplarına devredilir.

1. Dönen Varlıklar Hesap Sınıfı

18. Gelecek Aylara Ait Giderler ve Gelir Tahakkukları Hesap Grubu

180 Gelecek Aylara Ait Giderler Hesabı

Bu hesap, **avans niteliğinde bir alacağı** belirttiği için geçici hesap olarak nitelendirilir. Geçici hesaplar ise aslı hesabı ilgilendiren fakat henüz tamamlanmamış olan işlemleri kayda alırlar. Başka bir deyişle kesin sonucun oluşumunun bir aşamasını gösterirler. Bu sebeple geçici karakterlidirler. Kısa bir süre için köprü görevi görürler. Aşamanın kesin sonuca ulaşması ile görevleri son bulur. Taşındıkları kayıtlar asli hesaplara devredilerek kapatılır.

Bu hesap, ertesi dönem ilgili gider hesaplarına devredilerek dönem giderine dönüştürülür ve kapatılır. Bu hesap borç kalanı verir. Bu kalan gelecek aylarda gidere dönüşecek olan tutarları gösterir.

1. Dönen Varlıklar Hesap Sınıfı

18. Gelecek Aylara Ait Giderler ve Gelir Tahakkukları Hesap Grubu

180 Gelecek Aylara Ait Giderler Hesabı

Örnek: "E" İşletmesi yönetim faaliyetlerinde kullandığı taşıtını 1.11.2012 tarihinden geçerli olmak üzere bir yıllığına 18.000,-TL' ye sigorta ettirmiş ve bedelini "B" Sigorta Şirketi'ne peşin ödemiştir.

Çözüm:

Ödenen sigorta giderinin yıllara göre dağılışı şöyle olacaktır.

1.11.2012	31.12.2012	31.10.2013
2012	2013	
(3.000,- TL)	(15.000,- TL)	

31.12.2012 tarihinde, bu sigorta bedelinin 2012 yılına düşen kısmı tespit edilmelidir. Buna göre;

Bir Aylık Sigorta Bedeli	=	18.000,-TL ÷ 12 ay
Bir Aylık Sigorta Bedeli	=	1.500,-TL
2012 yılı için 2 ay × 1.500,-TL	=	3.000,-TL
2013 yılı için 10 ay × 1.500,-TL	=	<u>15.000,- TL</u>
Toplam		18.000,-TL

1. Dönen Varlıklar Hesap Sınıfı

18. Gelecek Aylara Ait Giderler ve Gelir Tahakkukları Hesap Grubu

180 Gelecek Aylara Ait Giderler Hesabı

01/11/2012

632 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ HESABI

3.000,-

180 GELECEK AYLARA AİT GİDERLER HESABI

15.000,-

100 KASA HESABI

18.000,-

Sigorta bedelinin ödenmesi

Dönem sonunda hesapları kapatırken gider hesapları 690 Dönem Karı ya da Zararı Hesabı'na, 180 Gelecek Aylara Ait Giderler Hesabı da bilançoya aktarılır.

Bu durumda 31.12.2012 tarihli bilançoda gelecek aylara ait giderler aşağıdaki gibi görülür.

Aktif "E" İşletmesi'nin 31.12.2012 Tarihli Bilançosu

Pasif

I. DÖNEN VARLIKLAR

G. Gelecek Aylara Ait Giderler

ve Gelir Tahakkukları 15.000,-

1. Gelecek Aylara Ait Giderler

1. Dönen Varlıklar Hesap Sınıfı

18. Gelecek Aylara Ait Giderler ve Gelir Tahakkukları Hesap Grubu

180 Gelecek Aylara Ait Giderler Hesabı

Ertesi dönem, 180 Gelecek Aylara Ait Giderler Hesabı ilgili olduğu gider hesabına aktarılır.

Ocak 2013

1	1			
		.		
		.		
		.		
		180 GELECEK AYLARA AİT GİDERLER HESABI	15.000,-	
		.		
		.		
		.		
		Hesapların açılışı		
2	1			
		632 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ HESABI	15.000,-	
		180 GELECEK AYLARA AİT GİDERLER HESABI		15.000,-
		Döneme ait sigorta giderinin kaydı		

2. Duran Varlıklar Hesap Sınıfı

Bir yıldan daha uzun süre ile işletmede yararlanılacak olan ve gelecek hesap dönemi içinde paraya dönüştürülmesi ya da tüketilmesi öngörülmeven varlıkların izlendiğı hesap sınıfıdır.

Duran Varlıklar hesap sınıfı Tekdüzen Hesap Planında aşağıdaki gruplara bölümlenmiştir.

II. DURAN VARLIKLAR	20.
	21.
	22. TİCARİ ALACAKLAR
	23. DİĞER ALACAKLAR
	24. MALİ DURAN VARLIKLAR
	25. MADDİ DURAN VARLIKLAR
	26. MADDİ OLMAYAN DURAN VARLIKLAR
	27. ÖZEL TÜKENMEYE TABİ VARLIKLAR
	28. GELECEK YILLARA AİT GİDERLER ve GELİR TAHAKKUKLARI
	29. DİĞER DURAN VARLIKLAR

2. Duran Varlıklar Hesap Sınıfı

25. Maddi Duran Varlıklar Hesap Grubu

İşletmede sürekli kullanılmak amacıyla edinilen, kullanım süresi bir hesap döneminden uzun olan ve işletme faaliyetleri sürdükçe satılmaları amaçlanmayan maddi duran varlıkların izlendiği gruptur.

Maddi duran varlıklar sadece duran varlık terimi ile de ifade edilebilmektedir. Maddi duran varlıklar ya satın alma, ya başka işletmelere sipariş verilip inşa ya da imal ettirme ya da işletmenin kendi imkânlarıyla inşa ya da imal etme yolu ile edinilirler.

Maddi duran varlıklara örnek olarak demirbaş (işletmenin çalışmalarını yürütebilmesi için yararlandığı büro eşyası, döşeme, mobilya, bilgisayar ve hesap makinesi, ölçü ve tartı aletleri, dolap, masa, vb. değerlerdir), arsa ve arazi, makine, bina, kamyon, uçak, hayvan, gemi, yapılmakta ya da edinilmekte olan tesis ve donatım, vb. varlıklar verilebilir.

2. Duran Varlıklar Hesap Sınıfı

25. Maddi Duran Varlıklar Hesap Grubu

Duran varlıkların muhasebeleştirilmesinde üzerinde durulması gereken iki unsur vardır. Bunlardan birisi duran varlığın **maliyetinin tespiti**, öteki ise duran varlığın **muhasebeleştirilme tarihidir**.

Duran varlıklar maliyet bedeli ile değerklenirler (VUK Md.269). Maliyet bedeli ise iktisadi bir kıymetin **edinilmesi** ya da **değerinin artırılması** sebebiyle yapılan ödemeler ile bunlara ilişkin tüm giderlerin toplamını ifade eder.

Satın alınan duran varlıklar, alış fiyatı ile birlikte bu duran varlık için ödenen **gümrük vergisi, taşıma ve montaj** vb. gibi ödemeleri içeresine alır. Söz konusu duran varlıklar bizzat işletme tarafından imal ve inşa edilmişse, bunun maliyetini hammadde, yardımcı madde, genel üretim giderleri, işçilik, enerji vb. oluşturur. Bu durumda duran varlığın muhasebeleştirilmesinde imal ve inşa maliyeti esas alınır.

2. Duran Varlıklar Hesap Sınıfı

25. Maddi Duran Varlıklar Hesap Grubu

Ayrıca, duran varlığın satın alınması sırasında yapılan *noter, tellaliye (aracı, simsar), tapu, mahkeme, emlak alım vergisi, komisyon, özel tüketim vergileri, eğitime katkı payları, harçlar ve kıymet takdiri ücreti maliyete eklenebileceği gibi gider olarak da yazılabilirler*. Bu durum işletme için **seçimlik haktır**.

Aktifleştirilen duran varlıklara kullanıldıkları süre içerisinde bir takım harcamalar yapılır. Devamlı nitelikteki harcamalar (bakım, onarım, yağlama, boya vb. gibi) duran varlığın kullanım süresini ya da kapasitesini artırıcı özelliğe sahip olmakla birlikte en az çalışma durumunda kalmasını sağlarlar. Bu sebeple **devamlı nitelikteki harcamalar doğrudan doğruya gider kaydedilirler**.

Duran varlığın **muhasebeleştirme tarihi** ise duran varlık hangi amaçla elde edilmişse o amaçla **kullanılmaya başlandığı zamandır**. Bu sebeple işletmenin satın aldığı bir duran varlık teslim alınmış olmasına rağmen kullanılmaya hazır halde değil ise bununla ilgili olarak yapılan harcamalar geçici bir hesapta izlenmelidir.

2. Duran Varlıklar Hesap Sınıfı

25. Maddi Duran Varlıklar Hesap Grubu

Maddi Duran Varlıklar grubunda aşağıdaki hesaplar yer alır.

250 Arazi ve Arsalar

251 Yeraltı ve Yerüstü Düzenleri

252 Binalar

253 Tesis, Makine ve Cihazlar

254 Taşıtlar

255 Demirbaşlar

256 Diğer Maddi Duran Varlıklar

257 Birikmiş Amortismanlar (-)

258 Yapılmakta Olan Yatırımlar

259 Verilen Avanslar

2. Duran Varlıklar Hesap Sınıfı

25. Maddi Duran Varlıklar Hesap Grubu

250 Arazi ve Arsalar Hesabı

İşletmeye ait her türlü arazi ve arsaların izlendiği hesaptır. **Arazi**, şehir içinde ve dışında *tarım faaliyetlerine ayrılmış* ya da bölünerek arsalar haline getirilmeye elverişli geniş yeryüzü parçasıdır. **Arsa** ise şehir, kasaba, köy sınırları içerisinde olup, üzerine *yapı kurulmak amacıyla* ayrılmış yeryüzü parçasıdır.

Vergi Usul Kanunu'nda arazi ve arsaların maliyet bedeli ile değerlendirileceği hükme bağlanmıştır. Mükellefler arazi ve arsaların satın alınmasında ödenen, noter, tapu, mahkeme, kıymet takdiri, komisyon ve tellaliye (aracı, simsar) gider ve harçlarını dilerlerse maliyet bedeline eklerler, dilerlerse giderler arasına dahil etmek suretiyle 690 Dönem Kârı ya da Zararı Hesabı'na aktarabilirler.

Arazi ve arsalar, satın alındıklarında arsa üzerinde var olan yapıların yıkılması ve düzeltilmesi sırasında ödenen tutarlar arsa ve arazinin maliyetine eklenir; yıkım enkazından elde edilen gelir varsa o da maliyetten düşülür.

Arazi ve arsalar elde edildiklerinde ve enflasyon düzeltilmesi yapıldığında bu hesabın borç yanına, satılması, istimlak edilmesi ve diğer herhangi bir sebeple işletmenin mülkiyetinden çıkması durumunda da alacak yanına kaydedilir. Bu Hesap borç kalanı verir. Bu kalan, işletmede mevcut arazi ve arsaların tutarlarını gösterir.

2. Duran Varlıklar Hesap Sınıfı

25. Maddi Duran Varlıklar Hesap Grubu

250 Arazi ve Arsalar Hesabı

Örnek: “E” İşletmesi, 10.5.2023 tarihinde ihtiyacı için TRABZON - Yenimahalle, Özerler Sokak’ta bulunan ve 341 m² net alanı olan arsayı “A” İşletmesi’nden 70.800,-TL (KDV %18)’ye peşin olarak satın almıştır.

Çözüm:

Mayıs 2023

10

250 ARAZİ ve ARSALAR HESABI

60.000,-

191 İNDİRİLECEK KDV HESABI

10.800,-

100 KASA HESABI

70.800,-

Arsa alınması

2. Duran Varlıklar Hesap Sınıfı

25. Maddi Duran Varlıklar Hesap Grubu

250 Arazi ve Arsalar Hesabı

Örnek: “E” İşletmesi, daha önce (10.5.2023) satın aldığı arsa üzerindeki mevcut köhne binanın yıkılması ve enkazının atılması için 23.5.2023 tarihinde “B” İşletmesi’ne 5.900,-TL (KDV %18)’yi nakden ödemiştir.

Çözüm:

Mayıs 2023

23

250 ARAZİ ve ARSALAR HESABI

191 İNDİRİLECEK KDV HESABI

100 KASA HESABI

Enkaz atılma bedeli

5.000,-

900,-

5.900,-

2. Duran Varlıklar Hesap Sınıfı

25. Maddi Duran Varlıklar Hesap Grubu

250 Arazi ve Arsalar Hesabı

Örnek: “E” İşletmesi, daha önce (10.5.2023) satın aldığı arsa üzerindeki köhne bina enkazını 10.6.2023 tarihinde 3.540,-TL (KDV %18)'ye satmış ve bedelini nakden almıştır.

Çözüm:

Haziran 2023

10

100 KASA HESABI

250 ARAZİ ve ARSALAR HESABI

391 HESAPLANAN KDV HESABI

Enkazın satışı

3.540,-

3.000,-

540,-

2. Duran Varlıklar Hesap Sınıfı

25. Maddi Duran Varlıklar Hesap Grubu

252 Binalar Hesabı

İşletmenin her türlü binaları ve bunların ayrılmaz parçalarının izlendiği hesaptır.

Bina edinildiğinde ve enflasyon düzeltmesi yapıldığında bu hesabın borç yanına, binanın herhangi bir sebeple aktifler arasından çıktığında da alacak yanına kaydedilir. Bu hesap borç kalanı verir. Bu kalan, işletmenin mevcut binalarının tutarlarını gösterir.

Vergi Usul Kanunu'nda binaların maliyet bedeli ile değerlendirileceği hükme bağlanmıştır.

Mükellefler binaların satın alınmasında ödenen, noter, tapu, mahkeme, kıymet takdiri, komisyon ve tellaliye (aracı, simsar) gider ve harçlarını dilerlerse maliyet bedeline eklerler, dilerlerse giderler arasına dahil etmek suretiyle 690 Dönem Kârı ya da Zararı Hesabı'na aktarabilirler.

2. Duran Varlıklar Hesap Sınıfı

25. Maddi Duran Varlıklar Hesap Grubu

252 Binalar Hesabı

Örnek: Eray Kolektif Şirketi, büro ihtiyacı için 21.7.2023 tarihinde net alanı 343 m² olan TRABZON - Cumhuriyet Mahallesi Uzun Sokak Nr.12 Okçu İş Hanı'ndaki bir daireyi Akanlar Kolektif Şirketi'nden 59.000,-TL (KDV %18)'ya peşin satın almış ve kullanmaya başlamıştır. Ayrıca dairenin alımında 1.000,-TL emlak alım vergisi ile 354,-TL (KDV %18) noter ücreti peşin ödenmiştir.

I. yol (Noter ve Emlak Alım Vergisinin Seçimlik Hak Olarak Aktifleştirilerek Kaydedilmesi)

Temmuz 2023

21

252 BİNALAR HESABI

51.300,-

191 İNDİRİLECEK KDV HESABI

9.054,-

100 KASA HESABI

60.354,-

Tutar

KDV

Bina bedeli 50.000,-

9.000,-

Noter gideri 300,-

54

Emlak alım ver. 1.000,-

Binanın satın alınışı

2. Duran Varlıklar Hesap Sınıfı

25. Maddi Duran Varlıklar Hesap Grubu

252 Binalar Hesabı

II. yol (Noter ve Emlak Alım Vergisinin Seçimlik Hak Kullanılarak Gider Olarak Kaydedilmesi)

Temmuz 2023

21

252 BİNALAR HESABI

50.000,-

632 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ HESABI

1.300,-

191 İNDİRİLECEK KDV HESABI

9.054,-

100 KASA HESABI

60.354,-

Tutar

KDV

Noter gideri

300,-

54,-

Emlak alım ver.

1.000,-

-

2. Duran Varlıklar Hesap Sınıfı

25. Maddi Duran Varlıklar Hesap Grubu

253 Tesis, Makine ve Cihazlar Hesabı

Üretimde kullanılan her türlü makine, tesis ve cihazlar ile bunların eklentileri ve bu amaçla kullanılan taşıma gereçlerinin izlendiği hesaptır.

Tesis: aydınlatma, ısıtma, soğutma, dolum tesisleri vb.

Makine: iş makineleri, torna tezgâhları, forkliftler vb.

Cihaz: tomografi cihazı, efor cihazı, fizik tedavi cihazları vb.

Vergi Usul Kanunu'nda tesis, makine ve cihazların **maliyet bedeli** ile değerlendirileceği hükme bağlanmıştır (VUK Md.273).

Tesis, makine ve cihazlar edinildiğinde ve enflasyon düzeltmesi yapıldığında bu hesabın borç yanına, elden çıkarıldığında da alacak yanına kaydedilir. Bu hesap borç kalanı verir. Bu kalan, işletmenin mevcut tesis, makine ve cihazların tutarlarını gösterir.

2. Duran Varlıklar Hesap Sınıfı

25. Maddi Duran Varlıklar Hesap Grubu

253 Tesis, Makine ve Cihazlar Hesabı

Örnek: "E" İşletmesi, ihtiyacı için 6.11.2023 tarihinde 5.900,-TL (KDV %18)'ya bir atölye makinesi peşin satın almış ve kullanmaya başlamıştır. Ayrıca, bu makine için aynı tarihte "D" İşletmesine montaj ücreti olarak 236,-TL (KDV %18)'yi peşin ödemiştir.

Kasım 2023

6

252 TESİS, MAKİNE ve CİHAZLAR HESABI

191 İNDİRİLECEK KDV HESABI

100 KASA HESABI

5.200,-

936,-

6.136,-

Tutar

KDV

Makine

5.000,-

900,-

Montaj Ücreti

200,-

36,-

Atölye makinesinin alınışı

2. Duran Varlıklar Hesap Sınıfı

25. Maddi Duran Varlıklar Hesap Grubu

254 Taşıtlar Hesabı

Ulaştırma sektöründe hizmet üretim amacıyla kullanılmakta olan tüm taşıt araçlarının izlendiği hesaptır.

Vergi Usul Kanunu'nda taşıtların **maliyet bedeli** ile değerlendirileceği hükme bağlanmıştır (VUK Md.273).

Yine Vergi Usul Kanunu'na göre; taşıtların satın alınmasında ödenen, noter, mahkeme, kıymet takdiri, komisyon ve tellaliye giderleri, ödenen özel tüketim vergisini mükellefler dilerlerse maliyet bedeline eklerler, dilerlerse giderler arasına dahil etmek suretiyle 690 Dönem Kârı ya da Zararı Hesabı'na aktarabilirler (VUK Md. 270).

Taşıtların aktife alınmasından sonra, kullanım süresi içinde normal görevlerini devam ettirebilmesi için yapılan **bakım ve onarım giderleri** (yağ, parça ve lastik değiştirme giderleri, kasa ya da motor değiştirilmesi şeklinde olmayan giderler) yapıldıkları dönemlerde ilgili **gider hesaplarına kaydedilir**.

2. Duran Varlıklar Hesap Sınıfı

25. Maddi Duran Varlıklar Hesap Grubu

254 Taşıtlar Hesabı

İşletmeler kendi işlerinde kullanmak amacıyla satın aldıkları **binek otomobiller** için %18 oranında ödedikleri katma değer vergisini indirim konusu yapamazlar. İndirim konusu yapılamayan Katma Değer Vergisi, aktifleştirilerek taşıtın maliyetine eklenebileceği gibi, doğrudan gider olarak da kaydedilebilir. İlgili işletmeler bu binek otomobilleri elden çıkartırken hesaplanan katma değer vergisi oranı ise %1'dir.

İşletmelerin faaliyet konusu binek otomobillerle ilgili ise (araç kiralama, ticari taksi işletmeleri) bu durum geçerli değildir. Bu tür işletmeler, binek otomobil alımında %18 oranında ödedikleri katma değer vergisini indirim konusu yapabilirler.

Taşıtlar edinildiğinde ve enflasyon düzeltmesi yapıldığında bu hesabın borç yanına, elden çıkarıldığında da alacak yanına kaydedilir. Bu hesap borç kalanı verir. Bu kalan işletmenin mevcut taşıtlarının tutarını gösterir.

2. Duran Varlıklar Hesap Sınıfı

25. Maddi Duran Varlıklar Hesap Grubu

254 Taşıtlar Hesabı

Örnek: "E" İşletmesi, ticari faaliyetlerinde kullanmak üzere 06.11.2022 tarihinde 2022 model Mercedes Benz marka minibüsü yetkili acentesinden peşin olarak satın almış ve özel tüketim vergisini anılan minibüsün **maliyetine** eklemiştir. ...yetkili acentenin düzenleyip "E" İşletmesi'ne verdiği faturanın bilgileri aşağıdadır.

Minibüsün Bedeli	100.000,-TL
Özel Tüketim Vergisi (%9)	+ 9.000,-TL
Aratoplam	109.000,-TL
Katma Değer Vergisi (%18)	+ 19.620,-TL
Toplam	128.620,-TL

06.11.2022

254 TAŞITLAR HESABI

191 İNDİRİLECEK KDV HESABI

100 KASA HESABI

Tutar

KDV

Minibüs 109.000,-

19.620,-

Minibüsün satın alınışı

109.000,-

19.620,-

128.620,-

2. Duran Varlıklar Hesap Sınıfı

25. Maddi Duran Varlıklar Hesap Grubu

254 Taşıtlar Hesabı

Örnek: "E" İşletmesi, ticari faaliyetlerinde kullanmak üzere 06.11.2022 tarihinde 2022 model Mercedes Benz marka minibüsü yetkili acentesinden peşin olarak satın almış ve özel tüketim vergisini **gider** olarak kaydetmiştir. ...yetkili acentenin düzenleyip "E" İşletmesi'ne verdiği faturanın bilgileri aşağıdadır.

Minibüsün Bedeli	100.000,-TL
Özel Tüketim Vergisi (%9)	+ 9.000,-TL
Aratoplam	109.000,-TL
Katma Değer Vergisi (%18)	+ 19.620,-TL
Toplam	128.620,-TL

06.11.2022

254 TAŞITLAR HESABI

632 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ HESABI

191 İNDİRİLECEK KDV HESABI

100 KASA HESABI

100.000,-

9.000,-

19.620,-

128.620,-

2. Duran Varlıklar Hesap Sınıfı

25. Maddi Duran Varlıklar Hesap Grubu

254 Taşıtlar Hesabı

Örnek : "E" İşletmesi ... tarihinde muhasebe müdürlüğü için silindir hacmi 1592 cm³ olan bir adet 2022 model Volkswagen Jetta marka binek otomobilini yetkili acentesinden peşin olarak satın almıştır. yetkili acentenin düzenleyip "E" İşletmesi'ne verdiği fatura bilgileri aşağıdadır.

Otomobil Bedeli	30.000,-TL
Özel Tüketim Vergisi (%40)	<u>+ 12.000,-TL</u>
Aratoplam (KDV Matrahı)	42.000,-TL
Katma Değer Vergisi (%18)	<u>+ 7.560,-TL</u>
Toplam	<u>49.560,-TL</u>

2. Duran Varlıklar Hesap Sınıfı

25. Maddi Duran Varlıklar Hesap Grubu

254 Taşıtlar Hesabı

İstenen:

- a) E işletmesinin özel tüketim vergisi ve katma değer vergisini otomobilin maliyetine eklemesi (aktifleştirmesi) durumunda gerekli muhasebe kaydını yapınız.

t

254 TAŞITLAR HESABI

100 KASA HESABI

Binek otomobil alışı

49.560,-

49.560,-

2. Duran Varlıklar Hesap Sınıfı

25. Maddi Duran Varlıklar Hesap Grubu

254 Taşıtlar Hesabı

İstenen:

- b) E işletmesinin özel tüketim vergisini otomobilin maliyetine eklemesi (aktifleştirmesi) katma değer vergisini gider olarak kaydetmesi durumunda gerekli muhasebe kaydını yapınız.

t		
254 TAŞITLAR HESABI	42.000,-	
(770)		
632 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ HESABI	7.560,-	
100 KASA HESABI		49.560,-

2. Duran Varlıklar Hesap Sınıfı

25. Maddi Duran Varlıklar Hesap Grubu

254 Taşıtlar Hesabı

İstenen:

- c) E işletmesinin katma değer vergisini otomobilin maliyetine eklemesi (aktifleştirmesi) özel tüketim vergisini gider olarak kaydetmesi durumunda gerekli muhasebe kaydını yapınız.

t			
254 TAŞITLAR HESABI	37.560,-		
(770)			
632 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ HESABI	12.000,-		
100 KASA HESABI		49.560,-	

2. Duran Varlıklar Hesap Sınıfı

25. Maddi Duran Varlıklar Hesap Grubu

254 Taşıtlar Hesabı

İstenen:

- d) E işletmesinin özel tüketim vergisi ve katma değer vergisini gider olarak kaydetmesi durumunda gerekli muhasebe kaydını yapınız.

t			
254 TAŞITLAR HESABI	30.000,-		
(770) 632 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ HESABI	19.560,-		
100 KASA HESABI		49.560,-	

2. Duran Varlıklar Hesap Sınıfı

25. Maddi Duran Varlıklar Hesap Grubu

255 Demirbaşlar Hesabı

İşletme faaliyetlerinin yürütülmesinde kullanılan her türlü büro makine ve cihazları ile döşeme, masa, koltuk, dolap, mobilya gibi varlıkların izlendiği hesaptır.

Vergi Usul Kanunu'nda demirbaşların **maliyet bedeli** ile değerlendirileceği hükme bağlanmıştır (VUK Md.273).

Yine Vergi Usul Kanunu'na göre; yurtiçinde satın alınan demirbaşın maliyeti; alış bedeline taşıma giderleri, sigorta giderleri, alışta ödenen komisyonlar, ambalaj giderleri ve ödenen vade farkları eklenerek tespit edilirken; ithal edilen demirbaşın maliyeti ise alış bedeline taşıma giderleri, sigorta giderleri, gümrük vergisi, malın gümrükten çekilmesi ile katlanılan giderler ve kredi faizleri eklenerek tespit edilir. Demirbaş imal edilmiş ise imal giderleri satın alma bedeli yerine geçer.

2. Duran Varlıklar Hesap Sınıfı

25. Maddi Duran Varlıklar Hesap Grubu

255 Demirbaşlar Hesabı

01.01.2023 tarihinden itibaren işletmede kullanılan ve değeri **4.400.-TL**'yi aşmayan demirbaşlar amortismanına tabi tutulmayarak doğrudan **gider** olarak kaydedilebilir (VUK Md. 313). Bu şart amortisman uygulamasında kolaylık sağlamaya yönelik bir hizmettir.

Demirbaşlar herhangi bir şekilde elde edildiklerinde bu hesabın borç yanına, elden çıkarıldıklarında da alacak yanına kaydedilir. Bu hesap borç kalanı verir. Bu kalan işletmenin mevcut demirbaşlarının tutarını gösterir.

2. Duran Varlıklar Hesap Sınıfı

25. Maddi Duran Varlıklar Hesap Grubu

255 Demirbaşlar Hesabı

Örnek: "E" İşletmesi, büro hizmetlerinde kullanmak üzere 15.11. 2023 tarihinde 17.770,-TL (KDV %18) ye bir dizüstü bilgisayar peşin olarak satın almış ve kullanmaya başlamıştır.

Çözüm:

Kasım 2023

15

255 DEMİRBAŞLAR HESABI
191 İNDİRİLECEK KDV HESABI
100 KASA HESABI
Bilgisayarın satın alınması

15.000,-

2.770,-

17.770,-

2. Duran Varlıklar Hesap Sınıfı

25. Maddi Duran Varlıklar Hesap Grubu

255 Demirbaşlar Hesabı

Örnek: "E" İşletmesi, büro hizmetlerinde kullanmak üzere 15.11.2023 tarihinde 708,-TL (KDV %18)'ye bir ahşap masa peşin satın almış ve kullanmaya başlamıştır.

I.yol: Demirbaşın Doğrudan Gider Olarak Kaydedilmesi (KDV Hariç Bedeli < 4.400,- TL olduğu için

15.11		
(770)		
632 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ HESABI	600,-	
191 İNDİRİLECEK KDV HESABI	108,-	
100 KASA HESABI		708,-
Masanın satın alınması		

II. yol: Demirbaşın Aktifleştirilerek Kaydedilmesi

15.11		
255 DEMİRBAŞLAR HESABI	600,-	
191 İNDİRİLECEK KDV HESABI	108,-	
100 KASA HESABI		708,-
Masanın satın alınması		

2. Duran Varlıklar Hesap Sınıfı

25. Maddi Duran Varlıklar Hesap Grubu

255 Demirbaşlar Hesabı

Örnek: "E" İşletmesi, büro hizmetlerinde kullanmak üzere 15.11.2023 tarihinde Japonya'dan CIF (Cost, Insurance and Freight kelimelerinin baş harflerinden oluşan bir terimdir. Malın bedeli; alış fiyatı, sigorta ve taşımadan oluşur anlamına gelmektedir) değeri 1.000,-USD (1 USD = 1,80 TL) olan bir dizüstü bilgisayar ithal etmiş, bedelini ödemiş ve bilgisayar Trabzon Gümrüğü'ne gelmiştir. Bilgisayar ile ilgili harcamalar aşağıda 'İthalat Maliyet Tablosu'nda gösterilmiştir.

İthalat Maliyet Tablosu (TL)

CIF Değeri (1.000,-USD × 1, 80 TL)	1.800,-
Taşıma	-
Sigorta	-
İthal Harcı	10,-
Banka Giderleri	50,-
Toplu Konut Fonu	-
Kaynak Kullanma Destekleme Fonu	-
Gümrük Vergisi	540,-
Toplam Maliyet	2.400,-

2. Duran Varlıklar Hesap Sınıfı

25. Maddi Duran Varlıklar Hesap Grubu

255 Demirbaşlar Hesabı

Katma Değer Vergisi = $2400 \times 0,18 = 432,-$

Kasım 2023

15

255 DEMİRBAŞLAR HESABI

191 İNDİRİLECEK KDV HESABI

100 KASA HESABI

Bilgisayarın yurtdışından satın alınması

2.400,-

432,-

2.832,-

2. Duran Varlıklar Hesap Sınıfı

25. Maddi Duran Varlıklar Hesap Grubu

257 Birikmiş Amortismanlar Hesabı (-)

Vergi Usul Kanunu'na göre maddi duran varlıkların kullanılabilecekleri süre içerisinde tüketilen değerlerinin izlendiği hesaptır.

Genel muhasebe açısından amortisman, duran varlıkların kullanıldıkları süre içerisinde uğradıkları değer azalışlarının gider olarak kaydedilmesidir.

Vergi Usul Kanunu açısından amortisman ise işletmede bir yıldan fazla kullanılan ve yıpranmaya, aşınmaya ya da kıymetten düşmeye maruz gayrimenkuller (MK Md. 620), gayrimenkul gibi değerlendirilen iktisadi kıymetler (binanın çatısı havagazı ve su tesisatı, gemiler, soğutma, ısıtma, kanalizasyon gibi tesisler vb.) alet ve edevat, demirbaşlar, canlı demirbaşlar (boğalar, tosunlar, koçlar, tekeler vb.) arılar ve sinema filmlerinin tespit edilen değerlerinin bunların kullanılabilecek süre zarfında yok edilmesidir (VUK Md. 313).

2. Duran Varlıklar Hesap Sınıfı

25. Maddi Duran Varlıklar Hesap Grubu

257 Birikmiş Amortismanlar Hesabı (-)

İşletme için satın alınan kırtasiye, yakıt vb. malzemeler genellikle bir hesap dönem içerisinde yok edildikleri için tümüyle gider olarak kaydedilir.

Satın alınan duran varlıklar bir hesap dönemi içerisinde tamamen yok olmayıp, sadece kullanıldıkları süre içerisinde eskime ve aşınma nedeniyle belirli oranlarda değer kaybına uğrar. Duran varlıkların değerleri tümüyle yok olmadığı için, bunları tümüyle gider hesaplarına kaydedip aynı duran varlıktan diğer yıllarda yararlanılacağı halde, yararlanılacak yıllarda gider olarak kaydetmemek doğru değildir. Çünkü, bu durum işletmenin dönemsonundaki kârını ya da zararını doğru olarak tespit etmeyi engeller. Doğru olan, duran varlığın kullanılmasından oluşan gideri duran varlığın kullanıldığı tüm yıllara bölmek ve o yılların gider hesaplarına aktarmaktır. İşte, bu işleme amortisman denilmektedir.

İşletmeler için amortisman ayırma **seçimlik bir haktır**; yani isteğe bağlıdır.

2. Duran Varlıklar Hesap Sınıfı

25. Maddi Duran Varlıklar Hesap Grubu

257 Birikmiş Amortismanlar Hesabı (-)

❑ Bir Duran Varlığa Amortismanına Ayrılabilmesi İçin Gerekli Şartlar:

İşletmede Bir Hesap Döneminden Çok Kullanılması: Bir otel işletmesinde kullanılan yatak çarşafı, kereste biçen makinede kullanılan şeritler vb.leri bir yıldan az bir sürede eskiyorsalar, gidere yazılmaları; bir yıldan fazla dayanıyorsalar, bu takdirde bedellerinin duran varlık hesaplarına kaydedilmeleri gerekir.

Aşınmaya, Yıpranmaya ya da Kıymetten Düşmeye Maruz Bulunması: İşletme için alınıp da kullanılmayan masa, boş arsa, boş arazi vb. gibi varlıklarda kıymet düşüklüğü sözkonusu olmadığından amortismanına konu olmazlar (VUK Md. 314).

İşletmede Kullanılan Demirbaşların Değerinin Belirli Tutarı (01.01.2023 tarihinden itibaren **4.400,-TL**) **Aşmış Olması:** Bu şart amortisman uygulamasında kolaylık sağlamaya yönelik bir hizmettir.

Aktife Girmiş Olması: Aktife girme, genel anlamda işletmenin bilançosunun aktif tarafındaki duran varlıklar kalemi içinde bulunmayı ifade eder.

Tamamlanmış ve Kullanılmaya Hazır Olması: Bu şarttan yapılmakta olan duran varlıklara tamamlanmadan amortisman ayrılamayacağı anlaşılmaktadır. Örneğin, bir bina tamamlandığı halde kullanımı için gerekli olan "ruhsat" almamış ise bu binaya amortisman ayrılmaz. Çünkü, bu durum binanın kanuni açıdan kullanıma hazır olmadığı anlamına gelir.

2. Duran Varlıklar Hesap Sınıfı

25. Maddi Duran Varlıklar Hesap Grubu

257 Birikmiş Amortismanlar Hesabı (-)

❑ Amortisman Ayırmada Dikkat Edilmesi Gereken Konular:

- Amortisman konusundaki değer, duran varlığın maliyet bedelidir. El değiştiren kullanılmış duran varlıklara da devir değeri üzerinden amortisman ayrılır.
- Amortisman süresi, duran varlığın faydalı ömrüne eşittir. Bu süre, varlığın aktife girdiği yıldan başlar ve yıl olarak belirlenir. Bu sürenin yıl olarak hesaplanması için (1) rakamı mükellefçe uygulanan amortisman oranına bölünür. Faydalı ömür, bir duran varlığın işletme tarafından kullanılması beklenen süredir. Faydalı ömür VUK tebliğleri ile belirlenmiştir. Faydalı ömür olağanüstü durumlar dışında sabittir.
- Bir iktisadi değer üzerinden normal amortisman yöntemine göre amortisman ayrılmasına başlandıktan sonra bu yöntemden dönülemez. Sadece bir iktisadi değer üzerinden azalan bakiyeler yöntemine göre amortisman ayrılmaya başlandıktan sonra normal amortisman yöntemine geçilebilir.
- Her duran varlık için ayrı amortisman yöntemi seçilebilir.
- Amortismanın her hangi bir yıl ayrılmamasından veya ilk uygulanan orandan düşük bir oranla uygulanmasından dolayı amortisman süresi uzatılamaz.

2. Duran Varlıklar Hesap Sınıfı

25. Maddi Duran Varlıklar Hesap Grubu

257 Birikmiş Amortismanlar Hesabı (-)

Amortisman Hesaplama Yöntemleri: Amortisman hesaplama yöntemi, amortisman ayırmayı kolaylaştırmak için izlenen mantıki yoldur.

Vergi Usul Kanunu'nda amortisman tutarını hesaplama yöntemleri olağan ve olağanüstü durumlarda geçerli olmak üzere normal, azalan bakiyeler, madenlerde ve olağanüstü ya da fevkalade amortisman olmak üzere 4 çeşittir.

Normal Yöntem: Bu yöntem, amortismana tabi duran varlıkların değerinin belirli bir süre içerisinde her yıl eşit tutarlarda yok edilmesini esas alır. Bu yöntemde 1 yıllık amortisman tutarı şu şekilde hesaplanır.

Amortisman Tutarı = Duran Varlığın Maliyeti x Amortisman Oranı ya da

Amortisman Tutarı = Duran Varlığın Maliyeti / Duran Varlığın Faydalı Ömür Süresi

Amortisman Oranı = 1 / Duran Varlığın Faydalı Ömür Süresi

Duran Varlığın Faydalı Ömür Süresi = 1 / Amortisman Oranı

2. Duran Varlıklar Hesap Sınıfı

25. Maddi Duran Varlıklar Hesap Grubu

257 Birikmiş Amortismanlar Hesabı (-)

Azalan Bakiyeler Yöntemi: Bu yöntem, amortismanına tabi duran varlıkların değerlerinin belirli bir süre içerisinde ilk yıllarda daha fazla, son yıllarda daha az tutarda yok edilmesini esas alır.

Bilanço esasına göre defter tutan mükelleflerden dileyenler, amortismanına tabi iktisadi kıymetlerini azalan bakiyeler üzerinden amortisman yöntemi ile yok edebilirler. Bu yöntemin uygulanmasında;

- Her yıl, üzerinden amortisman hesaplanacak değer, daha önceden ayrılmış olan amortisman toplamının maliyet bedelinden indirilmesi suretiyle tespit olunur.
- Bu yöntemde uygulanacak amortisman oranı **%50**'yi geçmemek üzere normal amortisman oranının **2 katı**dır.
- Bu yöntemde amortisman süresi normal amortisman sürelerine göre hesaplanır. Bu sürenin son yılına devreden kalan değer, o yıl tamamen yok edilir.

2. Duran Varlıklar Hesap Sınıfı

25. Maddi Duran Varlıklar Hesap Grubu

257 Birikmiş Amortismanlar Hesabı (-)

Örnek: "E" İşletmesi, 25.12.2019 tarihinde 11.800,-TL (KDV %18)'ye bir makineyi peşin olarak satın almış ve kullanmaya başlamıştır. Bu makinenin faydalı ömrü 5 yıl olarak tespit edilmiştir.

İstenilenler:

- "E" İşletmesi'nin **normal yönteme göre** ayıracağı amortisman tutarlarını yıllar itibariyle gösteriniz.
- "E" İşletmesi'nin **azalan bakiyeler yöntemine göre** ayıracağı amortisman tutarlarını yıllar itibariyle gösteriniz.

2. Duran Varlıklar Hesap Sınıfı

25. Maddi Duran Varlıklar Hesap Grubu

257 Birikmiş Amortismanlar Hesabı (-)

Normal Yönteme Göre Çözüm:

Amortisman Tutarı = Duran Varlığın Maliyeti x Amortisman Oranı

Amortisman Tutarı = 10.000,- x 0,20 = 2.000,- (1 / Duran Varlığın Faydalı Ömür Süresi = 1 / 5 = 0,20)

ya da

Amortisman Tutarı = Duran Varlığın Maliyeti / Duran Varlığın Faydalı Ömür Süresi

Amortisman Tutarı = 10.000,- / 5 = 2.000,-

Yıllar	Kayıtlı Değer	Oran %	Amortisman Tutarı	Kalan Değer
2019	10.000,-	20	2.000,-	8.000,-
2020	10.000,-	20	2.000,-	6.000,-
2021	10.000,-	20	2.000,-	4.000,-
2022	10.000,-	20	2.000,-	2.000,-
2023	10.000,-	20	2.000,-	0
		100	10.000,-	

2. Duran Varlıklar Hesap Sınıfı

25. Maddi Duran Varlıklar Hesap Grubu

257 Birikmiş Amortismanlar Hesabı (-)

Azalan Bakiyeler Yöntemine Göre Çözüm:

Amortisman Tutarı = Duran Varlığın Maliyeti x Amortisman Oranı

Amortisman Tutarı = 10.000,- x 0,40 = 4.000,-
(Birinci Yıl)

↓
 $2 \times (1 / \text{Duran Varlığın Faydalı Ömür Süresi}) = 2 / 5 = \mathbf{0,40}$

Amortisman Tutarı = Birinci Yılda Kalan Değer x Amortisman Oranı = 6.000,- x 0,40 = 2.400,-
(İkinci Yıl)

Amortisman Tutarı = İkinci Yılda Kalan Değer x Amortisman Oranı = 3.600,- x 0,40 = 1.440,-
(Üçüncü Yıl)

.....

Yıllar	Kayıtlı Değer	Oran %	Amortisman Tutarı	Kalan Değer
2019	10.000,-	40	4.000,-	6.000,-
2020	10.000,-	40	2.400,-	3.600,-
2021	10.000,-	40	1.440,-	2.160,-
2022	10.000,-	40	864,-	1.296,-
2023	10.000,-	40	1.296,-	0
			10.000,-	

2. Duran Varlıklar Hesap Sınıfı

25. Maddi Duran Varlıklar Hesap Grubu

257 Birikmiş Amortismanlar Hesabı (-)

Kıst ya da Eksik Dönem Amortismanı: Bu amortisman, kıymetin aktife girdiği ilk hesap döneminde, dönemin bitimine kaç ay kalmış ise bu hesap dönemi için ay kesri tam ay sayılmak suretiyle kalan ay süresi kadar amortisman ayrılma uygulamasıdır.

Kıst amortisman uygulaması Vergi Usul Kanunu'nun 320. maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre; "faaliyetleri kısmen ya da tamamen binek otomobillerinin kiralanması ya da çeşitli şekillerde işletilmesi durumunda olanların bu amaçla kullandıkları binek otomobilleri hariç olmak üzere, ***işletmelere ait binek otomobillerinin aktife girdiği hesap dönemi için ay kesri tam ay sayılmak suretiyle kalan ay süresi kadar amortisman ayrılır.*** Amortisman ayrılmayan süreye isabet eden kalan değer, amorti süresinin son yılında tamamen yok edilir."

Kanun hükümlerinden anlaşılacağı üzere, sadece binek olarak kullanılan otomobillerin, aktife girdiği ilk hesap döneminde ay kesirleri tam sayılmak suretiyle hesap döneminin sonuna kadar geçen süre için kıst dönem amortismanı ayrılır. İkinci yıldan itibaren diğer duran varlıklar gibi amortisman ayrılır. Amortisman ayrılmayan süreye isabet eden kalan değer, amortisman süresinin sonunda ayrılan amortismanla eklenmek suretiyle tamamı ile yok edilir.

2. Duran Varlıklar Hesap Sınıfı

25. Maddi Duran Varlıklar Hesap Grubu

257 Birikmiş Amortismanlar Hesabı (-)

Örnek : "E" İşletmesi 07.11.2019 tarihinde muhasebe müdürlüğü için silindir hacmi 1592 cm³ olan bir adet 2019 model Toyota Corolla marka otomobilini yetkili acentesinden peşin olarak satın almış ve özel tüketim vergisi ile katma değer vergisini gider olarak kaydederek otomobilin **maliyetine eklememiştir** yetkili acentenin düzenleyip "E" İşletmesi'ne verdiği faturanın bilgileri aşağıdadır. Binek otomobilin faydalı ömrü 5 yıl olarak tespit edilmiştir.

Otomobil Bedeli	15.000,-TL
Özel Tüketim Vergisi (%40)	+ <u>6.000,-TL</u>
Aratoplam	21.000,-TL
Katma Değer Vergisi (%18)	+ <u>3.780,-TL</u>
Toplam	<u>24.780,-TL</u>

İstenilenler:

- "E" İşletmesi'nin **normal yöntem**e göre ilk yıl ayıracağı amortisman tutarını hesaplayınız.
- "E" İşletmesi'nin **azalan bakiyeler yöntemine** göre ilk yıl ayıracağı amortisman tutarını hesaplayınız.

2. Duran Varlıklar Hesap Sınıfı

25. Maddi Duran Varlıklar Hesap Grubu

257 Birikmiş Amortismanlar Hesabı (-)

07.11.2019

254 TAŞITLAR HESABI

(770)

632 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ HESABI

100 KASA HESABI

15.000,-

9.780,-

24.780,-

a) Normal Yönteme Göre Çözüm:

Amortisman Tutarı = Duran Varlığın Maliyeti x Amortisman Oranı

Yıllık Amortisman Tutarı	= 15.000,-TL × 0.20	= 3.000,-TL
Aylık Amortisman Tutarı	= 3.000,-TL ÷ 12 ay	= 250,-TL
2019 yılı Amortisman Tutarı	= 250,-TL × 2 ay (Kasım-Aralık)	= 500,-TL

b) Azalan Bakiyeler Yöntemine Göre Çözüm:

Amortisman Tutarı = Duran Varlığın Maliyeti x Amortisman Oranı

$$2 \times (1 / \text{Duran Varlığın Faydalı Ömür Süresi}) = 2 / 5 = \mathbf{0,40}$$

Yıllık Amortisman Tutarı	= 15.000,-TL × 0,40	= 6.000,-TL
Aylık Amortisman Tutarı	= 6.000,-TL ÷ 12 ay	= 500,-TL
2019 yılı Amortisman Tutarı	= 500,-TL × 2 ay (Kasım-Aralık)	= 1.000,-TL

2. Duran Varlıklar Hesap Sınıfı

25. Maddi Duran Varlıklar Hesap Grubu

257 Birikmiş Amortismanlar Hesabı (-)

Amortisman Tutarlarının Türk Tekdüzen Muhasebe Sistemine Göre Kaydedilmesi

Türk Tekdüzen Muhasebe Sistem Genel Tebliği'nde duran arlıkların amortisman tutarlarının kaydedilmesinde Dolaylı Kayıt Yönteminin kullanılması benimsenmiştir. Bu yöntem gereği; duran varlıklar için hesaplanan amortisman tutarının bir yandan ilgili gider hesabının borç yanına, öte yandan Birikmiş Amortismanlar Hesabı'nın alacak yanına kaydedilmesi gerekmektedir.

Aralık 201.

31

(770)

632 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ HESABI

257 BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR HESABI

Amortisman tutarının ayrılması

2. Duran Varlıklar Hesap Sınıfı

25. Maddi Duran Varlıklar Hesap Grubu

257 Birikmiş Amortismanlar Hesabı (-)

Amortisman Tutarlarının Türk Tekdüzen Muhasebe Sistemine Göre Kaydedilmesi

Türk Tekdüzen Hesap Plan'ındaki 257 Birikmiş Amortismanlar Hesabı aşağıdaki şekilde yardımcı hesaplar açılarak her maddi duran varlık türü için ayrılan amortismanlar bölümlenebilir. Böylece duran varlık türü düzeyinde net değerler (duran varlığın bedeli - birikmiş amortisman) elde edilebilir.

257 BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR HESABI (-)

257.00 Arazi ve Arsalar Amortismanı

257.10 Yeraltı ve Yerüstü Düzenleri Amortismanı

257.20 Binalar Amortismanı

257.30 Tesis, Makine ve Cihazlar Amortismanı

257.40 Taşıtlar Amortismanı

257.50 Demirbaşlar Amortismanı

257.60 Diğer Maddi Duran Varlıklar Amortismanı

2. Duran Varlıklar Hesap Sınıfı

25. Maddi Duran Varlıklar Hesap Grubu

257 Birikmiş Amortismanlar Hesabı (-)

Dolaylı Yöntemin Bilançoda Görünüşü: Amortisman tutarı, dolaylı yöntemle göre iki biçimde gösterilebilir. Bunlardan birincisinde maddi duran varlık hesabı borç kalanı verdiği için bu kalan aktifte, birikmiş amortismanı gösteren hesap alacak kalanı verdiği için bu hesap pasifte yer alır. Bu tür gösterim Tekdüzen Muhasebe Sistemi ile birlikte Türkiye'de uygulamadan kaldırılmıştır. İkincisinde ise birikmiş amortismanın aktifte gösterilen ilgili duran varlığın değerinden düşülmesi şeklindedir.

I.

Aktif	Bilanço	Pasif
Demirbaşlar	4.000,-	Birikmiş Amortismanlar
		800,-

II.

Aktif	Bilanço	Pasif
II DURAN VARLIKLAR		
D. Maddi Duran Varlıklar	3.200,-	
6. Demirbaşlar	4.000,-	
8. Birikmiş Amortisman.	<u>(800,-)</u>	

2. Duran Varlıklar Hesap Sınıfı

25. Maddi Duran Varlıklar Hesap Grubu

257 Birikmiş Amortismanlar Hesabı (-)

Duran Varlıkların Satılması

Duran varlıkların satışında oluşacak kâr ya da zarar, net değere göre hesaplanır. Net değer ise duran varlığın kayıtlı değerinden birikmiş amortisman tutarının çıkartılması sonucunda bulunur. Bulunan net değer katma değer vergisi dikkate alınmaksızın satış bedeli ile karşılaştırılır. Duran varlığın satış bedeli net değerinden büyükse karlı, küçükse zararlı, net değere eşitse başabaş satış yapılmış demektir.

- Duran Varlığın Satış Karı = Satış Bedeli(KDV.siz) > Net Değer (Kayıtlı Değer-Birikmiş Amortismanlar)
- Duran Varlığın Satış Zararı = Satış Bedeli(KDV.siz) < Net Değer (Kayıtlı Değer-Birikmiş Amortismanlar)
- Başabaş = Satış Bedeli(KDV.siz) = Net Değer (Kayıtlı Değer-Birikmiş Amortismanlar)

Duran varlık satışı, işletmenin olağan faaliyetlerinin dışındadır. Bu nedenle duran varlık satışı için 600 Yurtiçi Satışlar Hesabı değil; yerine her satışta ne kadar kâr ya da zarar edildiğini gösteren **Satış Hasılatı Yöntemi** kullanılır. Satış Hasılatı Yöntemi işletmenin olağan faaliyetlerinin dışındaki satışlar ile tasfiye sırasında kullanılır. Satış Hasılatı Yöntemi'nde satılan duran varlığın satış bedeli için ilgili aktif hesap borçlandırılır, buna karşın duran varlık maliyet bedeli ile alacaklandırılır ve ayrıca amortismanı kapatılır. Bu durumda satışta ne kadar kâr ya da zarar edildiği görülebilir. Sözü edilen kâr ya da zarar sık sık ve düzenli olarak ortaya çıkması beklenmeyen işlem ve olaylardan kaynaklandığı için kâr 679 Diğer Olağandışı Gelir ve Kârlar Hesabı'na, zarar ise 689 Diğer Olağandışı Gider ve Zararlar Hesabı'na kaydedilir.

2. Duran Varlıklar Hesap Sınıfı

25. Maddi Duran Varlıklar Hesap Grubu

257 Birikmiş Amortismanlar Hesabı (-)

Örnek :

Aktif	Bilanço		Pasif
II DURAN VARLIKLAR			
D. Maddi Duran Varlıklar		2.400,-	
6. Demirbaşlar	3.000,-		
8. Birikmiş Amort.	(600,-)		

255 Demirbaşlar Hesabı

3.000,-	

257 Birikmiş Amortismanlar Hesabı

	600,-

2. Duran Varlıklar Hesap Sınıfı

25. Maddi Duran Varlıklar Hesap Grubu

257 Birikmiş Amortismanlar Hesabı (-)

İstenilenler:

- a. "E" İşletmesi, yukarıdaki bilançoda kayıtlı demirbaşını ...tarihinde 4.720,-TL (KDV %18) ye peşin satmıştır.
- b. "E" İşletmesi, yukarıdaki bilançoda kayıtlı demirbaşını ...tarihinde 2.360,-TL (KDV %18) ye peşin satmıştır.
- c. "E" İşletmesi, yukarıdaki bilançoda kayıtlı demirbaşını ... tarihinde 2.832,-TL (KDV %18) ye peşin satmıştır.

2. Duran Varlıklar Hesap Sınıfı

25. Maddi Duran Varlıklar Hesap Grubu

257 Birikmiş Amortismanlar Hesabı (-)

a.

Net Değer = 3.000,-TL - 600,-TL

Net Değer = 2.400,-TL

Duran Varlığın Satış Karı = Satış Bedeli (KDV.siz) > Net Değer

Duran Varlığın Satış Karı = 4.000,-TL > 2.400,-TL

Duran Varlığın Satış Karı = 1.600,-TL

t

100 KASA HESABI

4.720,-

257 BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR

600,-

255 DEMİRBAŞLAR HESABI

3.000,-

391 HESAPLANAN KDV HESABI

720,-

679 DİĞER OLAĞANDIŞI

GELİR ve KÂRLAR HESABI

1.600,-

Demirbaşın satışı

2. Duran Varlıklar Hesap Sınıfı

25. Maddi Duran Varlıklar Hesap Grubu

257 Birikmiş Amortismanlar Hesabı (-)

b.

Duran Varlığın Satış Zararı = Satış Bedeli (KDV.siz) < Net Değer

Duran Varlığın Satış Zararı = 2.000,-TL < 2.400,-TL

Duran Varlığın Satış Zararı = 400,-TL

t

100 KASA HESABI

2.360,-

257 BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR

600,-

689 DİĞER OLAĞANDIŞI GİDER ve
ZARARLAR HESABI

400,-

255 DEMİRBAŞLAR HESABI

3.000,-

391 HESAPLANAN KDV HESABI

360,-

Demirbaşın satışı

2. Duran Varlıklar Hesap Sınıfı

25. Maddi Duran Varlıklar Hesap Grubu

257 Birikmiş Amortismanlar Hesabı (-)

c.

Başabaş Satış = Satış Bedeli (KDV.siz) = Net Değer

Başabaş Satış = 2.400,-TL = 2.400,-TL

t

100 KASA HESABI

2.832,-

257 BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR

600,-

255 DEMİRBAŞLAR HESABI

3.000,-

391 HESAPLANAN KDV HESABI

432,-

Demirbaşın satışı

2. Duran Varlıklar Hesap Sınıfı

25. Maddi Duran Varlıklar Hesap Grubu

257 Birikmiş Amortismanlar Hesabı (-)

255 Demirbaşlar Hesabı

3.000,-	3.000,-
<u>3.000,-</u>	<u>3.000,-</u>
<u><u>3.000,-</u></u>	<u><u>3.000,-</u></u>

257 Birikmiş Amortismanlar Hesabı

600,-	600,-
<u>600,-</u>	<u>600,-</u>
<u><u>600,-</u></u>	<u><u>600,-</u></u>

2. Duran Varlıklar Hesap Sınıfı

25. Maddi Duran Varlıklar Hesap Grubu

257 Birikmiş Amortismanlar Hesabı (-)

Örnek: «E» İşletmesi, daha önce (7.11.2019) tarihinde satın aldığı ve Kayıtlı Değeri 15.000,- TL, Birikmiş Amortismanı olan Toyota Corolla marka binek otomobilini acil nakit ihtiyacı nedeniyle 15.01.2020 tarihinde 12.120,- TL (KDV %1)'ye peşin olarak satmıştır. (Binek otomobilin faydalı ömrü 5 yıl, amortisman ayırma yöntemi normal yöntemdir.)

İstenen: 31.12.2019 tarihindeki amortisman ayırma ve 15.01.2020 tarihindeki duran varlık satış kayıtlarını yapınız.

254 Taşıtlar Hesabı

15.000,-	
----------	--

2. Duran Varlıklar Hesap Sınıfı

25. Maddi Duran Varlıklar Hesap Grubu

257 Birikmiş Amortismanlar Hesabı (-)

Çözüm:

254 Taşıtlar Hesabı

15.000,-

Yıllık Amortisman Tutarı

$$= 15.000,-\text{TL} \times 0.20$$

Aylık Amortisman Tutarı

$$= 3.000,-\text{TL} \div 12 \text{ ay}$$

2012 yılı Amortisman Tutarı

$$= 250,-\text{TL} \times 2 \text{ ay (Kasım-Aralık)}$$

257 Birikmiş Amortismanlar Hesabı

500,-

$$= 3.000,-\text{TL}$$

$$= 250,-\text{TL}$$

$$= 500,-\text{TL}$$

Aralık 2019

31

632 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ HESABI

257 BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR HESABI

Amortisman tutarının ayrılması

500,-

500,-

2. Duran Varlıklar Hesap Sınıfı

25. Maddi Duran Varlıklar Hesap Grubu

257 Birikmiş Amortismanlar Hesabı (-)

Çözümün Devamı:

Net Değer = Kayıtlı Değer - Birikmiş Amortisman

Net Değer = 15.000 – 500 = 14.500,-

Duran Varlığın Satış Zararı = Satış Bedeli (KDV.siz) < Net Değer

Duran Varlığın Satış Zararı = 12.000,-TL < 14.500,-TL

Duran Varlığın Satış Zararı = 2.500,-TL

t

100 KASA HESABI

12.120,-

257 BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR

500,-

689 DİĞER OLAĞANDIŞI GİDERER ve

ZARARLAR HESABI

2.500,-

254 TAŞITLAR HESABI

15.000,-

391 HESAPLANAN KDV HESABI

120,-

Binek otomobilin satışı

2. Duran Varlıklar Hesap Sınıfı

25. Maddi Duran Varlıklar Hesap Grubu

257 Birikmiş Amortismanlar Hesabı (-)

Çözümün Devamı:

254 Taşıtlar Hesabı

15.000,-	15.000,-
<u>15.000,-</u>	<u>15.000,-</u>
<u><u>15.000,-</u></u>	<u><u>15.000,-</u></u>

257 Birikmiş Amortismanlar Hesabı

500,-	500,-
<u>500,-</u>	<u>500,-</u>
<u><u>500,-</u></u>	<u><u>500,-</u></u>

2. Duran Varlıklar Hesap Sınıfı

25. Maddi Duran Varlıklar Hesap Grubu

258 Yapılmakta Olan Yatırımlar Hesabı

İşletmede, yapımı süren ve tamamlandığında ilgili maddi duran varlık hesabına aktarılacak olan her türlü madde ve malzeme ile işçilik ve genel giderlerle ilgili harcamaların izlendiği hesaptır.

İşletme, bünyesinde maddi duran varlıkları imal veya inşa edebilir. Maddi duran varlıklara yapılan her türlü giderler bu hesapta toplanır. Yapım tamamlandığında Vergi Usul Kanunu'nun değerlendirme hükümlerine göre maliyet bedeli ile bu hesaptan alınarak ilgili maddi duran varlık hesabına aktarılır.

Katma Değer Vergi Kanunu'na göre, amortismanına tabi iktisadi kıymetlerin imal ya da inşası sırasında maliyeti oluşturan giderler için ödenen katma değer vergileri o dönemlerde indirim konusu yapılır.

2. Duran Varlıklar Hesap Sınıfı

25. Maddi Duran Varlıklar Hesap Grubu

258 Yapılmakta Olan Yatırımlar Hesabı

Örnek: "E" İşletmesi, kendi ihtiyacı için işletmesinde bir makine imaline 01.11.2019 tarihinde başlamıştır. Bu imalat için 20.11.2019 tarihinde 1.180,-TL (KDV %18)'lik malzeme almıştır. 13.12.2019 tarihinde aynı imalat için malzeme, enerji ve diğer hizmet alımları için 236,-TL (KDV %18) daha ödemiştir. Ayrıca "E" İşletmesi, makinenin imali için 25.12.2019 tarihinde **vergiden muaf** Bay K'ya 200,-TL işçilik peşin ödeyerek makinenin imalini tamamlamış ve 31.12.2019 tarihinde makineyi aktife almıştır.

Çözüm:

Kasım 2019

20

258 YAPILMAKTA OLAN YATIRIMLAR HESABI.

191 İNDİRİLECEK KDV HESABI

100 KASA HESABI

Yatırım için yapılan harcama

1.000,-

180,-

1.180,-

2. Duran Varlıklar Hesap Sınıfı

25. Maddi Duran Varlıklar Hesap Grubu

258 Yapılmakta Olan Yatırımlar Hesabı

13.12

258 YAPILMAKTA OLAN YATIRIMLAR HESABI

191 İNDİRİLECEK KDV HESABI

100 KASA HESABI

Yatırım için yapılan harcama

200,-

36,-

236,-

25.12

258 YAPILMAKTA OLAN YATIRIMLAR HESABI

100 KASA HESABI

360 ÖDENECEK VERGİ ve FON H.

360.00 Gelir Vergisi

İşçilik Bedeli 200,-TL

Gelir Vergisi (200,-TL × %10) (-) 20,-TL

Net Tutar 180,-TL

Ücretin ödenmesi

200,-

180,-

20,-

2. Duran Varlıklar Hesap Sınıfı

25. Maddi Duran Varlıklar Hesap Grubu

258 Yapılmakta Olan Yatırımlar Hesabı

31.12.2019 tarihinde imalat tamamlanıp, imal edilen makine aktife alınmıştır. Aktife alınan makinenin imalat maliyeti 1.400,-TL'dir. Makine bu değerle aktife kaydedilir ve 258 Yapılmakta Olan Yatırımlar Hesabı kapatılır.

31.12	
253 TESİS, MAKİNE ve CİHAZLAR HESABI	1.400,-
258 YAPILMAKTA OLAN	
YATIRIMLAR HESABI	1.400,-
Makinenin aktife alınışı	

258 Yapılmakta Olan Yatırımlar H.

253 TESİS, MAKİNE ve CİHAZLAR HESABI

1.000,-	1.400,-
200,-	
200,-	
1.400,-	1.400,-

1.400	
-------	--

2. Duran Varlıklar Hesap Sınıfı

26. Maddi Olmayan Duran Varlıklar Hesap Grubu

Herhangi bir fiziksel varlığı bulunmayan ve işletmenin belli bir şekilde yararlandığı ya da yararlanmayı beklediği aktifleştirilen giderler ile belli şartlar altında hukuken himaye gören haklar ve şerefiyelerin izlendiği hesap grubudur.

İşletmelerde, herhangi bir fiziksel varlık olmamasına rağmen, kullanılmaları sonucunda işletmeye fayda sağlayan bir kısım haklarla işletmeye ticari bir fayda sağlayan imtiyaz ve üstünlükler vardır. Bu imtiyaz ve üstünlükler maddi olmayan duran varlıklar olarak adlandırılırlar.

Maddi olmayan duran varlıklar, işletme tarafından ya bir bedel ödenmek suretiyle elde edilirler ya da işletmenin çalışmaları sonucu ortaya çıkarlar. Muhasebe kayıtlarına, bunlardan sadece bir **bedel karşılığı edinilenler** alınıp izlenir.

2. Duran Varlıklar Hesap Sınıfı

26. Maddi Olmayan Duran Varlıklar Hesap Grubu

Maddi Olmayan Duran Varlıklar grubunda aşağıdaki hesaplar yer alır.

260 Haklar

261 Şerefiye

262 Kuruluş ve Örgütlenme Giderleri

263 Araştırma ve Geliştirme Giderleri

264 Özel Maliyetler

265

266

267 Diğer Maddi Olmayan Duran Varlıklar

268 Birikmiş Amortismanlar (-)

269 Verilen Avanslar

2. Duran Varlıklar Hesap Sınıfı

26. Maddi Olmayan Duran Varlıklar Hesap Grubu

260 Haklar Hesabı

İmtiyaz, patent, lisans, ticari marka ve unvan gibi bir bedel ödenerek elde edilen bazı hukuki tasarruflar ile kamu otoritelerinin işletmeye belirli alanlarda tanıdığı kullanma, yararlanma gibi yetkiler dolayısıyla yapılan harcamaların izlendiği hesaptır.

İmtiyaz, bir şey üzerinde elde edilen ya da verilen ayrıcalıklı haktır. **Patent**, bir şeyi bulanın bu buluştan belli bir süre sadece kendisinin yararlanmasını temin eden belgedir. **Lisans**, bir malı yabancı işletme adına yapma iznidir. **Ticari marka**, ticari işletmenin piyasaya sunduğu ürünlerini benzerlerinden ayırmaya yarayan bir işarettir. **Ticari unvan** ise tacirin ticari işletmesine ilişkin işlemleri bu işlemlerle ilgili senet ve belgeyi imzalarken kullandığı addır.

Telif hakları, franchising (Başarılı bir markanın isim hakkının kullanılmasıdır.) ve sporculara ödenen transfer ücretleri de 260 Haklar Hesabı'nda izlenebilir.

2. Duran Varlıklar Hesap Sınıfı

26. Maddi Olmayan Duran Varlıklar Hesap Grubu

260 Haklar Hesabı

Vergi Usul Kanunu'nda hakların maliyet bedeli ile değeri olacağı hükme bağlanmıştır. Maliyet bedeli ise bir iktisadi kıymetin elde edilmesi ya da değerinin arttırılması sebebiyle yapılan ödemeler ile bunlara ilişkin tüm giderlerin toplamını ifade eder.

Edinilen haklar, maliyet bedelleri ile bu Hesabın borç yanına, yararlanma süreleri içerisinde itfa edildiğinde 268 Birikmiş Amortismanlar Hesabına alacak yanına kaydedilir. Bu Hesap borç kalanı verir. Bu kalan, işletmede mevcut hakların tutarını gösterir.

2. Duran Varlıklar Hesap Sınıfı

26. Maddi Olmayan Duran Varlıklar Hesap Grubu

260 Haklar Hesabı

Örnek: "E" İşletmesi, yeni bir ilaç üretiminde kullanacağı patent hakkını 10.12.2019 tarihinde lisans anlaşmasıyla 4 yıl süre ile "B" İşletmesinden 9.440,-TL (KDV %18) ye peşin satın almıştır.

Çözüm:

Aralık 2012

10

260 HAKLAR HESABI

191 İNDİRİLECEK KDV HESABI

100 KASA HESABI

Patent hakkının satın alınması

8.000,-

1.440,-

9.440,-

2. Duran Varlıklar Hesap Sınıfı

26. Maddi Olmayan Duran Varlıklar Hesap Grubu

260 Haklar Hesabı

Örnek: Faaliyet konusu “kitap yayımı” olan “E” işletmesi, yazarından yeni bir kitabının telif hakkını aşağıda bilgileri yer alan gider makbuzunu düzenleyerek satın almış, karşılığında kitapların basılmasından sonra telif hakkı kadar kitabı maliyet bedeli üzerinden yazarına teslim etmiştir.

Telif Hakkı Bedeli:	10.409,64 TL
KDV (%18):	<u>+ 1.873,73 TL</u>
Ara Toplam:	12.283,37 TL
Gelir Vergisi Stopajı (%17):	(1.769,64) TL
KDV Stopajı (%18):	<u>(1.873,73) TL</u>
Toplam:	8.640,00 TL

		/				
	191 İndirilecek KDV Hesabı		1.873,	73		
	260 Haklar Hesabı		10.409,	64		
	260.01 Telif Hakkı					
	336 Diğer Çeşitli Borçlar Hesabı				8.640,	-
	360 Ödenecek Vergi ve Fonlar H.				1.769,	64
	392.01 Tevkif Edilen Gelir Vergisi					
	392 Diğer KDV Hesabı				1.873,	73
	392.01 Tevkif Edilen KDV					
	Gider Makbuzunun Kaydı					
		/				
	153 Ticari Mallar Hesabı		10.409,	64		
	260 Haklar Hesabı				10.409,	64
	260.01 Telif Hakkı					
	Kitap Basıldığında Maliyete Alma Kaydı					
		/				
	336 Diğer Çeşitli Borçlar Hesabı		8.640,	-		
	391 Hesaplanan KDV Hesabı				640,	-
	600 Yurtiçi Satışlar Hesabı				8.000,	-
	Telif Bedeli Karşılığında Kitapların Teslimi					
		/				
	621 Satılan Ticari Mallar Maliyeti Hesabı		10.409,	64		
	153 Ticari Mallar Hesabı				10.409,	64
	Teslim Edilen Kitapların Maliyeti					

2. Duran Varlıklar Hesap Sınıfı

26. Maddi Olmayan Duran Varlıklar Hesap Grubu

261 Şerefiye Hesabı

Bir işletme devralınırken katlanılan maliyet ile söz konusu işletmenin rayiç bedel (bir malın bugünkü piyasa şartlarındaki satış bedeli) ile hesaplanan net varlıklarının değeri arasındaki olumlu farkın izlendiği hesaptır.

Şerefiye ticari bir işletmenin, sahip olduğu şöhret, tuttuğu müşteri kitlesi, faaliyet gösterdiği sektörde tek durumda olması, bulunduğu yerin önemi ve benzeri nedenlerden dolayı, bilanço değerlerine ilave olarak sahip olduğu değeri ifade eder. Ancak bu değerleri oluşturan işletmenin, bunları değerlendirme konusu yaparak bilançosuna dahil etmesi mümkün değildir. Buna karşılık, böyle bir işletmeyi, **maddi değerlerinin üzerinde bir bedel ödeyerek kısmen ya da tamamen satın alan** bir başka işletme, bu ilave değeri şerefiye olarak değerleyerek bilançosuna dahil eder.

Şerefiyenin en önemli özelliği, diğer varlık kalemlerine bağlı olarak ortaya çıkması, dolayısıyla tek başına alınıp satılmasının mümkün olmayışdır. Bu özelliği ile şerefiye, devralınan şirketin tamamı ile ilişkilendirilebileceği gibi, belirli bir bölümüne de bağlanabilir.

2. Duran Varlıklar Hesap Sınıfı

26. Maddi Olmayan Duran Varlıklar Hesap Grubu

261 Şerefiye Hesabı

Şerefiye, pozitif ya da negatif olabilir.

Pozitif şerefiye = Alış Fiyatı > Edinilen İşletmenin Net Varlıkları

Negatif şerefiye = Alış Fiyatı < Edinilen İşletmenin Net Varlıkları şeklinde ortaya çıkar.

Pozitif şerefiye bilançoda maddi olmayan duran varlık olarak 261 Şerefiye Hesabı'nda izlenir.

Ödenen pozitif şerefiye bedellerinin tamamı bu hesabın borç yanına, yararlanma süreci içerisinde itfa edildiğinde 268 Birikmiş Amortismanlar Hesabına alacak yanına kaydedilir.

2. Duran Varlıklar Hesap Sınıfı

26. Maddi Olmayan Duran Varlıklar Hesap Grubu

261 Şerefiye Hesabı

Örnek: "E" İşletmesi, yeni bir işyeri açmak amacıyla Trabzonspor Bulvarı üzerinde faaliyet gösteren **önemli bir işmerkezinde bulunan** "B" İşletmesi'ni 10.12.2019 tarihinde 708.000,-TL (KDV %18)'ye devralmış ve bedelini peşin ödemiştir. "B" İşletmesi'nin mevcutlarının toplam rayiç bedeli 590.000,-TL (KDV %18)'dir.

Çözüm :

Aralık 2019

10

153 TİCARİ MALLAR HESABI

252 BİNALAR HESABI

255 DEMİRBAŞLAR HESABI VD.

.....

261 ŞEREFİYE HESABI

191 İNDİRİLECEK KDV HESABI

100 KASA HESABI

Hava parasının ödenmesi

}

500.000,-

100.000,-

108.000,-

708.000,-

2. Duran Varlıklar Hesap Sınıfı

26. Maddi Olmayan Duran Varlıklar Hesap Grubu

262 Kuruluş ve Örgütlenme Giderleri Hesabı

İşletmenin kurulması yeni bir şubenin açılması, işlerin genişletilmesi için yapılan ve karşılığında **maddi bir değer elde edilmeyen** giderlerin aktifleştirilmeleri durumunun izlendiği hesaptır.

Bir giderin kuruluş ve örgütlenme gideri sayılabilmesi için iki temel özelliği taşıması gerekir. Bunlardan **birincisi**, giderin işletmenin kuruluşu, yeni şube açılması ya da genişletilmesi için yapılması, **ikincisi** ise bu giderin karşılığında bir varlık edinilmiş olunmamasıdır.

Kuruluş ve örgütlenme giderleri için belirgin örnekler şunlardır; *etüd giderleri, sözleşmenin hazırlanması için yapılan giderler, kuruluşla ilgili seyahat giderleri, kuruluş sırasında ödenen tanıtma ve reklam giderleri, hisse senedi basım ve çıkarma giderleri, kuruluş sırasında ödenen işçi ve personelin eğitim giderleri, deneme imalat giderleri, kuruluşta aynı sermaye konulması durumunda, buna ilişkin bilirkşi giderleri vb. dir.*

2. Duran Varlıklar Hesap Sınıfı

26. Maddi Olmayan Duran Varlıklar Hesap Grubu

262 Kuruluş ve Örgütlenme Giderleri Hesabı

Kuruluş ve örgütlenme giderlerinin aktifleştirilerek amortismanına tabi tutulması ya da yapıldıkları dönemlerde dönem giderlerine kaydedilmesi sadece **kurumlara** tanınan bir haktır. **Bu nedenle tek şahıs ve şahıs şirketleri, bu harcamalarını aktifleştirmeyip, doğrudan gider olarak kaydetmek durumundadırlar.**

Kurumlarda aktifleştirme seçimlik olmakla beraber, tercih yapıldıktan sonra, takip eden yıllarda amortisman ayırma yönteminden vazgeçip bir defada gider yazmak mümkün değildir.

Kuruluş ve örgütlenme giderlerinin aktifleştirilmesi halinde bu giderler, kayıtlı değerleri üzerinden ve 5 yıl içinde itfa edilmektedir. Bu giderlerin 5 yıl içinde itfa edilmesi, itfadan kaynaklanan zararları daha uzun bir süre mahsup edebilme imkanı sağlamaktadır. Ayrıca, kuruluş döneminde de işletmelerin doğması muhtemel zararları önlenerek, kar payı dağıtmaları sağlanmaktadır.

Kuruluş ve örgütlenme giderlerinin aktifleştirilmeden doğrudan dönem gideri olarak kaydedilmesi ise belirtilen faydalardan mahrum kalınmasının yanı sıra, işletmelerin faaliyet sonucunu olumsuz etkilemekte ve özellikle kuruluş döneminde kredi ve sermaye ihtiyacı olan bu işletmelerin kredi alma ihtimalini ve yeni ortak bulma potansiyelini zayıflatmaktadır.

2. Duran Varlıklar Hesap Sınıfı

26. Maddi Olmayan Duran Varlıklar Hesap Grubu

262 Kuruluş ve Örgütlenme Giderleri Hesabı

Kuruluş ve örgütlenme giderlerinin maddi olmayan duran varlık olarak aktife alınması **kuruluş çalışmalarının tamamlanmasıyla gerçekleşir** ve aktifleşmenin yapıldığı dönem sonunda itfa edilmeye başlanabilir.

Nasıl ki bir bina, tamamlandıktan sonra maliyet tutarının tamamı üzerinden amortisman tabi tutuluyorsa, kuruluş ve örgütlenme giderleri de, tek bir amortisman birimi olarak, nihai miktarı kesin olarak belli olduktan sonra amortisman tabi tutulur. Bu bakımdan, kuruluş ve örgütlenme giderlerinin amortismanına kurumun kuruluşunun tamamlandığı veya işletmenin bilfiil ve tam olarak faaliyete geçtiği, tecrübe imalatı olan kurumlarda bunun sona erdiği hesap döneminden itibaren başlamak gerekir.

Tekdüzen Muhasebe Sisteminde yapılan harcamalar, maliyet bedelleri ile bu hesabın borç yanına, yararlanma süreleri içerisinde itfa edildiğinde ise 268 Birikmiş Amortismanlar Hesabına alacak yanına kaydedilir. Bu Hesap borç kalanı verir. Bu kalan işletmenin henüz itfa etmediği kuruluş ve örgütlenme giderlerinin tutarını gösterir.

2. Duran Varlıklar Hesap Sınıfı

26. Maddi Olmayan Duran Varlıklar Hesap Grubu

262 Kuruluş ve Örgütlenme Giderleri Hesabı

Örnek: "E" İşletmesi, kuruluşu ile ilgili olarak seyahat gideri, tanıtma ve reklâm gideri için 10.12.2019 tarihinde 5.900,-TL (KDV %18) peşin ödemiştir.

İstenilenler:

- a) "E" İşletmesi şahıs işletmesi ise yapacağı kaydı gösteriniz.
- b) "E" İşletmesi kurum niteliğinde bir işletme ise yapacağı kayıtları gösteriniz.

a.

Aralık 2019

10

(770)

632 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ HESABI

191 İNDİRİLECEK KDV HESABI

100 KASA HESABI

Kuruluş ve örgütlenme giderlerinin bir
defada gider kaydedilmesi

5.000,-

900,-

5.900,-

2. Duran Varlıklar Hesap Sınıfı

26. Maddi Olmayan Duran Varlıklar Hesap Grubu

262 Kuruluş ve Örgütlenme Giderleri Hesabı

b.

I. yol

10.12. 2019

262 KURULUŞ ve ÖRGÜTLENME

GİDERLERİ HESABI

191 İNDİRİLECEK KDV HESABI

100 KASA HESABI

Kuruluş ve örgütlenme giderlerinin aktifleştirilmesi

5.000,-

900,-

5.900,-

II. yol

10.12. 2019

(770)

632 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ HESABI

191 İNDİRİLECEK KDV HESABI

100 KASA HESABI

Kuruluş ve örgütlenme giderlerinin bir
defada gider kaydedilmesi

5.000,-

900,-

5.900,-

2. Duran Varlıklar Hesap Sınıfı

26. Maddi Olmayan Duran Varlıklar Hesap Grubu

264 Özel Maliyetler Hesabı

Kiralanan gayrimenkullerin geliştirilmesi ya da ekonomik değerinin sürekli olarak artırılması amacıyla yapılan giderler ile (normal bakım, onarım ve temizleme giderleri hariç) bu gayrimenkulün kullanılması için yapıp **kira süresinin sonunda mal sahibine bırakılacak olan varlıkların** bedellerinin izlendiği hesaptır.

Bir giderin özel maliyet olarak değerlendirilebilmesi için; üzerinde harcama yapılan gayrimenkulün bir başkasına ait olması, giderlerin kiracı tarafından yapılmış olması, gayrimenkulü genişletmek ya da iktisadi kıymetini devamlı olarak artırmak amacıyla yapılan giderlerden olması ve kiracının faaliyetini ifa için meydana getirdiği tesisata ilişkin giderlerden olması gerekmektedir.

Vergi Usul Kanunu'nda özel maliyetlerin maliyet bedeli ile değerlendirileceği hükme bağlanmıştır. Yapılan harcamalar bu Hesabın borç yanına, yararlanma süreleri içerisinde itfa edildiğinde 268 Birikmiş Amortismanlar Hesabının alacak yanına kaydedilir. Bu Hesap borç kalanı verir. Bu kalan işletmenin henüz itfa etmediği özel maliyetinin tutarını gösterir.

2. Duran Varlıklar Hesap Sınıfı

26. Maddi Olmayan Duran Varlıklar Hesap Grubu

264 Özel Maliyetler Hesabı

Örnek: "E" İşletmesi, 4 yıllığına kiraladığı bir mağazaya 10.12.2019 tarihinde 5.900,- TL (KDV %18)'ye asma kat yaptırmış ve bedelini peşin ödemiştir. Asma kat mağazanın değerini arttırıcı özelliğe sahiptir.

Çözüm:

Aralık 2019

10

264 ÖZEL MALİYETLER HESABI

191 İNDİRİLECEK KDV HESABI

100 KASA HESABI

Asma kat bedelinin ödenmesi

5.000,-

900,-

5.900,-

2. Duran Varlıklar Hesap Sınıfı

26. Maddi Olmayan Duran Varlıklar Hesap Grubu

268 Birikmiş Amortismanlar Hesabı (-)

Maddi olmayan duran varlık bedellerinin, kullanabilecekleri süre içerisinde yok edilebilmesini sağlamak amacıyla tutulan hesaptır.

Türkiye’de maddi olmayan duran varlıkların dönem giderlerine yansıtılmasına itfa denilmektedir.

Haklar, yararlanma süresi içerisinde, yararlanma sürelerinin belli olmaması halinde 5 yıllık sürede eşit tutarlarda itfa olunarak yok edilir.

Şerefiye, 5 yılda eşit tutarlarda itfa olunarak yok edilir.

Aktifleştirilen **kuruluş ve örgütlenme giderleri**, 5 yılda eşit tutarlarda itfa olunarak yok edilirler.

Özel maliyet, kira süresi içerisinde, kira süresinin belli olmaması ya da 5 yıldan uzun olması halinde 5 yılda eşit tutarlarda itfa olunarak yok edilir.

2. Duran Varlıklar Hesap Sınıfı

26. Maddi Olmayan Duran Varlıklar Hesap Grubu

268 Birikmiş Amortismanlar Hesabı (-)

İtfa edilen tutarlar, ilgili gider hesaplarına borç, bu hesabın alacak yanına kaydedilir. Bu hesap alacak kalanı verir.

Türk Tekdüzen Hesap Planında 268 Birikmiş Amortismanlar Hesabı aşağıdaki şekilde yardımcı hesaplar açılarak her maddi olmayan duran varlık türü için ayrılan amortismanlar bölümlenebilir. Böylece maddi olmayan duran varlık türü düzeyinde net değerler (duran varlığın tutarı - birikmiş amortismanlar) elde edilebilir.

268 BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR HESABI (-)

268.00 Haklar İtfa Payı

268.10 Şerefiye İtfa Payı

268.20 Kuruluş ve Örgütlenme Giderleri İtfa Payı

268.30 Araştırma ve Geliştirme Giderleri İtfa payı

268.40 Özel Maliyetler İtfa Payı

268.50 Diğer Maddi Olmayan Duran Varlıklar İtfa Payı

2. Duran Varlıklar Hesap Sınıfı

26. Maddi Olmayan Duran Varlıklar Hesap Grubu

268 Birikmiş Amortismanlar Hesabı (-)

Örnek: "E" İşletmesi (anonim şirket), 10.06.2019 tarihinde 7.080,- TL (KDV %18) tutarında kuruluş ve örgütlenme giderini peşin ödemiş ve bu giderleri aktifleştirmiştir. "E" İşletmesi, kuruluş ve örgütlenme giderlerinin 2019 yılına düşen kısmını itfa etmiştir.

İstenen: 10.06.2019 tarihindeki aktifleştirme ve 31.12.2019 tarihindeki itfa kayıtlarını yapınız.

Çözüm:

Haziran 2019

10

262 KURULUŞ VE ÖRGÜTLENME GİDERLERİ H.

6.000,-

191 İNDİRİLECEK KDV HESABI

1.080,-

100 KASA HESABI

7.080,-

Kuruluş ve örgütlenme giderlerinin aktifleştirilmesi

2. Duran Varlıklar Hesap Sınıfı

26. Maddi Olmayan Duran Varlıklar Hesap Grubu

268 Birikmiş Amortismanlar Hesabı (-)

262 Kuruluş ve Örgütlenme Giderleri H.

6.000,-

Aralık 2019

31

(770)

632 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ HESABI

268 B. AMORTİSMANLAR HESABI

268.20 Kuruluş ve Örgütlenme

Giderleri Amortismanı

6.000,-TL ÷ 5 yıl = 1.200,-TL

Kuruluş ve örgütlenme giderlerinin itfa edilmesi

1.200,-

1.200,-

PASİF HESAPLARIN İNCELENMESİ

11. BÖLÜM

Genel Açıklama

Tekdüzen Hesap Planında, bilanço hesapları alt grupları; alt gruplar ana grupları; ana gruplar da aktif ve pasif toplamını oluştururlar. Buna göre bilanço ana grupları ve her birinin kapsadığı hesap kodları aşağıdaki gibidir.

Aktifler:

I. Dönen Varlıklar	(100–199)
II. Duran Varlıklar	(200–299)

Pasifler:

I. Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar	(300–399)
II. Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar	(400–499)
III. Özkaynaklar	(500–599)

Pasif hesaplar Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar, Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar ve Özkaynaklar olmak üzere üç ana gruba ayrılır.

Genel Açıklama

Pasif hesaplarda meydana gelen artışlar ilgili hesabın alacak yanına; azalışlar ise borç yanına kaydedilir. Ancak ***Tekdüzen Hesap Planında pasif hesap kodu olmakla birlikte yanında (-) işareti varsa, bu hesap aktif nitelikli bir hesaptır.*** Bu tür hesaplar pasifi düzenleyici, ayarlayıcı ya da düzeltici hesaplar olarak adlandırılır.

Pasifi düzenleyici, ayarlayıcı ya da düzeltici hesaplar, pasif kalemlerin net değerleri ile gösterilmesini sağlamak için kullanılır.

322 Borç Senetleri Reeskontu Hesabı (-)

408 Menkul Kıymetler İhraç Farkı Hesabı (-)

501 Ödenmemiş Sermaye Hesabı (-) vb.

Bu hesaplarda meydana gelen artışlar ilgili hesabın borç yanına; azalışlar ise alacak yanına kaydedilir.

3. Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar Hesap Sınıfı

Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar sınıfı, Tekdüzen Hesap Planında aşağıdaki gruplara bölümlenmiştir.

3. KISA VADELİ YABANCI KAYNAKLAR	30. MALİ BORÇLAR
	31.
	32. TİCARİ BORÇLAR
	33. DİĞER BORÇLAR
	34. ALINAN AVANSLAR
	35. YILLARA YAYGIN İNŞAAT ve ONARIM HAKEDİŞLERİ
	36. ÖDENECEK VERGİ ve DİĞER YÜKÜMLÜLÜKLER
	37. BORÇ VE GİDER KARŞILIKLARI
	38. GELECEK AYLARA AİT GELİRLER ve GİDER TAHAKKUKLARI
	39. DİĞER KISA VADELİ YABANCI KAYNAKLAR

3. Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar Hesap Sınıfı

30. Mali Borçlar Hesap Grubu

Mali Borçlar Hesap Grubu, kredi kurumlarına olan kısa vadeli borçlar ile kısa vadeli para ve sermaye piyasası araçları ile sağlanan krediler ve vadesine bir yıldan daha az bir süre kalan uzun vadeli mali borçların ana para taksit ve faizlerinin izlendiği gruptur.

Mali Borçlar grubunda aşağıdaki hesaplar yer alır:

300 Banka Kredileri

301 Finansal Kiralama İşlemlerinden Borçlar

302 Ertelenmiş Finansal Kiralama Borçlanma Maliyetleri (-)

303 Uzun Vadeli Kredilerin Anapara Taksitleri ve Faizleri

304 Tahvil Anapara Borç, Taksit ve Faizleri

305 Çıkarılmış Bonolar ve Senetler

306 Çıkarılmış Diğer Menkul Değerler

307

308 Menkul Kıymetler İhraç Farkı (-)

309 Diğer Mali Borçlar

3. Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar Hesap Sınıfı

30. Mali Borçlar Hesap Grubu

300 Banka Kredileri Hesabı

Banka ve diğer finans kuruluşlarından sağlanan kısa vadeli kredilerin izlendiği hesaptır.

Alınan kısa vadeli krediler bu hesabın alacak yanına, ödenmeleri halinde borç yanına kaydedilir. Bu hesap alacak kalanı verir. Bu kalan işletmenin bankaya kısa vadeli krediden olan borcunun toplam tutarını gösterir.

Örnek: "E" İşletmesi, "S" Bankasından 40.000,- TL limitli açık kredi sağlamış ve yanında açılan 6 Nr.lı hesaptan ... tarihinde 34.000,-TL çekmiştir.

t		
100 KASA HESABI	34.000,-	
300 BANKA KREDİLERİ HESABI		34.000,-
300.00 "S" Bankası		
Banka kredi hesabından çekilen		

"S" Bankasının "E" İşletmesi'ne tanıdığı 40.000,- TL'lik limit, "E" İşletmesi'nin borçlanabileceği en yüksek tutarı gösterir. "E" İşletmesi, ihtiyaç duyduğunda bu hesaptan 6.000,- TL daha para çekebilir.

3. Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar Hesap Sınıfı

30. Mali Borçlar Hesap Grubu

300 Banka Kredileri Hesabı

Örnek: "E" İşletmesi, daha önce "S" Bankasındaki 6 Nr.lı açık kredi hesabından aldığı 34.000,- TL'nin 8.000,- TL'sini anılan Bankaya yatırmıştır.

t

300 BANKA KREDİLERİ HESABI

300.00 "S" Bankası

100 KASA HESABI

Banka kredi hesabına yatırılan

8.000,-

8.000,-

300 Banka Kredileri Hesabı

8.000,-

34.000,-

3. Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar Hesap Sınıfı

30. Mali Borçlar Hesap Grubu

300 Banka Kredileri Hesabı

Bankanın açtığı krediden yararlanan işletme, bankanın belirli dönemlerde yürüttüğü aleyhte faizleri ödemek zorundadır. Ayrıca, bankalar alıcıları adına yapılan giderleri alıcılarına yansıtırlar. Bu giderlere örnek banka ve sigorta muameleleri vergisi, damga vergisi, haberleşme giderleri, tahakkuk edecek sigorta ücretleri, harç ve benzeri giderler gösterilebilir.

Gider Vergileri Kanunu'nun 28. maddesine göre; bankaların her ne şekilde olursa olsun yapmış oldukları muameleler dolayısıyla kendi lehlerine nakden ya da hesaben aldıkları paralar **Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisine** tabidir.

Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisinin genel oranı %15'tir. Ancak bu oran bankalararası mevduat işlemlerinde, mevduatlara tahakkuk ettirilecek faizlerde ve yurtdışı bankalararası mevduatlarda %1, diğer banka ve sigorta muamelelerinde lehe alınan paralar üzerinden ise %5'tir.

3. Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar Hesap Sınıfı

30. Mali Borçlar Hesap Grubu

300 Banka Kredileri Hesabı

Örnek: "E" İşletmesi, daha önce "S" Bankasına kalan 26.000,- TL'lik kredi borcuna 2.000,- TL faiz ile 100,- TL banka ve sigorta muameleleri vergisi tahakkuk ettiğini, bankadan tarihinde aldığı nr.lı dekonttan öğrenmiştir.

t		
660 KISA VADELİ BORÇLANMA GİDERLERİ H. (780/797 Finansman Giderleri)	2.100,-	
300 BANKA KREDİLERİ HESABI		2.100,-
300.00 "S" Bankası		
Banka kredi hesabına faiz tahakkuku		

300 Banka Kredileri Hesabı

8.000,-	34.000,-
	2.100,-

3. Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar Hesap Sınıfı

32. Ticari Borçlar Hesap Grubu

İşletmenin ticari ilişkileri sebebiyle ortaya çıkan senetli ve senetsiz borçlarının kaydedildiği hesapların izlendiği gruptur. İşletmenin ortaya çıkabilecek borçları Tekdüzen Hesap Planında dört ana grupta toplanmıştır. Bu yapıyı aşağıdaki şekilde göstermek mümkündür.

	Ticari	Ticari Olmayan
<i>Kısa Vadeli</i>	32 Ticari Borçlar	33 Diğer Borçlar
<i>Uzun Vadeli</i>	42 Ticari Borçlar	43 Diğer Borçlar

Ticari Borçlar grubunda aşağıdaki hesaplar yer alır.

320 Satıcılar

321 Borç Senetleri

322 Borç Senetleri Reeskontu (-)

323

324

325

326 Alınan Depozito ve Teminatlar

327

328

329 Diğer Ticari Borçlar

3. Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar Hesap Sınıfı

32. Ticari Borçlar Hesap Grubu

320 Satıcılar Hesabı

İşletmenin *faaliyet konusu ile ilgili* her türlü mal ve hizmet alımlarından kaynaklanan senetsiz borçların izlendiği hesaptır.

İşletme bazı durumlarda para; çek ya da senet vermeden de mal alır ya da hizmet yaptırabilir. Bu şekilde veresiye satın alınan mallardan ya da yaptırılan hizmetlerden dolayı bu hesap kullanılır.

Senetsiz borcun doğması ile bu hesabın alacak yanına, ödenmesi halinde borç yanına kaydedilir. Bu hesap alacak kalanı verir. Bu kalan işletmenin satıcıya olan kısa vadeli senetsiz borcunun toplam tutarını gösterir.

3. Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar Hesap Sınıfı

32. Ticari Borçlar Hesap Grubu

320 Satıcılar Hesabı

Örnek: "E" İşletmesi 10.07.201. tarihinde satıcı N.KOLCU'dan 7.080,-TL (KDV %18)'lik, satıcı M.GÜNER'den 5.900,-TL (KDV %18) lik ve satıcı İ.GÜNDÜZ'den 4.720,-TL (KDV %18)'lik mal, veresiye satın almıştır.

Temmuz 201.

10

153 TİCARİ MALLAR HESABI

15.000,-

191 İNDİRİLECEK KDV HESABI

2.700,-

320 SATICILAR HESABI

17.700,-

320.00 N. KOLCU 7.080,-

320.10 M. GÜNER 5.900,-

320.20 İ. GÜNDÜZ 4.720,-

Mal alışı

320 Satıcılar Hesabı

17.700,-

3. Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar Hesap Sınıfı

32. Ticari Borçlar Hesap Grubu

320 Satıcılar Hesabı

Örnek: "E" İşletmesi, daha önce satıcılardan veresiye aldığı maldan dolayı 21.09.201. tarihinde satıcı N.KOLCU'ya 4.000,- TL satıcı M.GÜNER'e 3.000,- TL, satıcı İ. GÜNDÜZ'e de 2.700,- TL nakit ödemiştir.

Eylül 201.

21

320 SATICILAR HESABI

320.00 N. KOLCU 4.000,-

320.10 M. GÜNER 3.000,-

320.20 İ. GÜNDÜZ 2.700,-

100 KASA HESABI

Yapılan ödeme

9.700,-

9.700,-

320 Satıcılar Hesabı

9.700,-

17.700,-

3. Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar Hesap Sınıfı

32. Ticari Borçlar Hesap Grubu

321 Borç Senetleri Hesabı

İşletmenin *faaliyet konusu ile ilgili* her türlü mal ve hizmet alımlarından kaynaklanan senede bağlanmış ticari borçların izlendiği hesaptır.

Borç senetleri, satın alınan mal ya da hizmetin bedeline ya da önceki borca karşılık bir **bono imzalanıp verilmesi** ya da işletme üzerine çekilen **poliçenin kabul edilmesinden** oluşur. İleri vadeli çek, şekil yönünden farklı olmakla birlikte, öz itibarı ile senetle aynı nitelikte olduğundan «özün önceliği» kavramı gereği **verilen ileri vadeli çeklerin kısa vadeli** bu hesaba, uzun vadeli ise 421 Borç Senetleri Hesabı'na kaydedilir.

Tekdüzen Hesap Planında 321 Borç Senetleri Hesabı aşağıdaki gibi bölümlenebilir.

321 BORÇ SENETLERİ HESABI

321.00 İmzalanan Bonolar

321.10 Kabul Edilen Poliçeler

321.20 Verilen Vadeli Çekler

321.30 Yenilenen Borç Senetleri

İşletme mal ya da hizmet aldığı anda satıcıya ödemek üzere imza edilen senetli borçlarını ödediğinde bu hesabın borç yanına; satıcıya ödenmek üzere bir senet verirse, satıcının keşide ettiği poliçeyi kabul ederse alacak yanına kaydedilir. Bu hesap alacak kalanı verir. Bu kalan, işletmenin henüz ödenmeyen senetli borçlarının toplam tutarını gösterir.

3. Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar Hesap Sınıfı

32. Ticari Borçlar Hesap Grubu

321 Borç Senetleri Hesabı

Örnek: "E" İşletmesi, satıcı S'ye olan 10.000,- TL'lik senetsiz borcuna karşılık, 10.000,- TL itibari değerli ve 6 ay vadeli bir bono imzalayarak vermiştir.

		t	
	320 SATICILAR HESABI	10.000,-	
	320.10 Satıcı S		
	321BORÇ SENETLERİ HESABI		10.000,-
	321.00 İmzalanan Bono		
	Bono verilmesi		

"E" İşletmesi, satıcı S'ye imzalayıp verdiği bono ile senetsiz borcundan kurtulmuş; bunun yerine senetli borç yüklenmiştir. Satıcı S'nin de senetsiz alacağı senetli alacak durumuna gelmiştir.

3. Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar Hesap Sınıfı

32. Ticari Borçlar Hesap Grubu

321 Borç Senetleri Hesabı

Örnek: Satıcı Ahmet Gedikli, "E" İşletmesi'nden olan 8.000,- TL'lik senetsiz alacağı için kendi lehine ve "E" İşletmesi üzerine 5.000,- TL itibari değerli ve 2 ay vadeli bir poliçe keşide etmiş ve kabule göndermiştir. "E" İşletmesi, poliçeyi "kabul" ettikten sonra ... tarihinde poliçeyi satıcı Ahmet Gedikli'ye iade etmiştir.

t			
320 SATICILAR HESABI		5.000,-	
320.20 Ahmet Gedikli			
321 BORÇ SENETLERİ HESABI			5.000,-
321.10 Kabul Edilen Poliçe			
Poliçenin kabul edilmesi			

"E" İşletmesinin kabul ettiği poliçe ile 8.000,-TL.lik senetsiz borcunun 5.000,-TL.lik kısmı senetli hale dönüşmüştür.

320 Satıcılar Hesabı		321 Borç Senetleri Hesabı	
5.000,-	8.000,-		5.000,-

3. Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar Hesap Sınıfı

32. Ticari Borçlar Hesap Grubu

321 Borç Senetleri Hesabı

Örnek: "E" İşletmesi, daha önce satıcı Ahmet Gedikli'nin gönderip kabul ettiği 5.000,- TL itibari değerli ve ... vadeli poliçeyi ... tarihinde ödemiştir.

t		
321 BORÇ SENETLERİ HESABI	5.000,-	
321.10 Kabul Edilen Poliçe		
100 KASA HESABI		5.000,-
Poliçenin ödenmesi		

321 Borç Senetleri Hesabı

5.000,-	5.000,-
<u>5.000,-</u>	<u>5.000,-</u>

3. Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar Hesap Sınıfı

34. Alınan Avanslar Hesap Grubu

340 Alınan Sipariş Avansları Hesabı

İşletmenin **satış amacıyla gelecekte yapacağı mal ve hizmet teslimleri ile ilgili olarak peşin tahsil ettiği** tutarların izlendiği hesaptır.

İşletmenin alıcılarından malını teslim etmeden, bir bedel alması uygulamada çok karşılaşılan bir durumdur. Avans alma, sonradan hesaplamak üzere geçici bir borç olduğu için önceden ne kadar alınması gerektiği kestirilemez. İşin sonucu alınıncaya kadar götürü bir tahsil yapılır. İş sonuçlandığında tamamı hesaplanır.

Alıcılardan alınan avanslar bu hesabın alacak yanına, malın teslim edilmesi, hizmetin görülmesi halinde borç tarafına kaydedilir. Bu hesap, alacak kalanı verir. Bu kalan alıcılardan alınan avansın toplam tutarını gösterir.

3. Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar Hesap Sınıfı

34. Alınan Avanslar Hesap Grubu

340 Alınan Sipariş Avansları Hesabı

Örnek: "E" İşletmesi, ABD’de yeni üretilen ve henüz teslim almadığı mallar için 50.000,-TL’lik sipariş veren alıcı “A”dan 1.12.201. tarihinde 10.000,-TL avansı peşin olarak almıştır.

1.12			
100 KASA HESABI		10.000,-	
340 ALINAN SİPARİŞ AVANSLARI HESABI			10.000,-
Alınan avans			

340 Alınan Sipariş Avansları Hesabı	
	10.000,-

3. Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar Hesap Sınıfı

34. Alınan Avanslar Hesap Grubu

340 Alınan Sipariş Avansları Hesabı

Örnek : "E" İşletmesi, daha önce mal sipariş veren alıcı A'ya 30.12.201. tarihinde 59.000,-TL (KDV %18)'lik malını teslim etmiş, karşılığında önceden aldığı 10.000,-TL avansı düşerek, geri kalan tutar karşılığında çek almıştır.

30.12			
101 ALINAN ÇEKLER HESABI	49.000,-		
101.00 Cüzdandaki Çekler			
340 ALINAN SİPARİŞ AVANSLARI HESABI	10.000,-		
600 YURTIÇİ SATIŞLAR HESABI		50.000,-	
391 HESAPLANAN KDV HESABI		9.000,-	
Malın teslim edilerek avansın kapatılması			

340 Alınan Sipariş Avansları Hesabı

10.000,-	10.000,-
<u>10.000,-</u>	<u>10.000,-</u>
<u><u>10.000,-</u></u>	<u><u>10.000,-</u></u>

3. Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar Hesap Sınıfı

36. Ödenecek Vergi ve Diğer Yükümlülükler Hesap Grubu

360 Ödenecek Vergi ve Fonlar Hesabı

İşletmenin ekonomik faaliyetlerinde bulunmasının sonucu ilgili mali mevzuat uyarınca mükellef ya da sorumlu sıfatıyla işletmenin kendisi, personeli ve üçüncü kişilerle ilgili ödemesi gereken vergi, resim, harç ve fonları izlediği hesaptır.

İşletme, yaptığı bazı ödemelerden dolayı vergi kesintisi (stopaj) yapmak zorundadır. Gelir Vergisi Kanununda sayılan ödemelerdeki vergi kesintisi oranları farklıdır. Örneğin, mevduat faizlerinde bu oran % 15, telif ücretlerinde %10, özel sektör tahvillerinde %10, serbest meslek kazançlarında %20 ve kira ödemelerinde %20'dir.

360 Ödenecek Vergi ve Fonlar Hesabı aşağıdaki gibi bölümlendirilebilir.

360 ÖDENECEK VERGİ ve FONLAR HESABI

360.00 Gelir Vergisi

360.10 Kurumlar Vergisi

360.20 Damga Vergisi

360.30 Katma Değer Vergisi

360.40 Özel Tüketim Vergisi

Vergi, resim, harçların tahakkuk ettirilmesini gerektiren olaylar ve işlemler ortaya çıktıkça bu hesabın alacak yanına, ödemeler yapıldıkça borç yanına kaydedilir. Bu hesap alacak kalanı verir. Bu kalan işletmenin ödeyeceği vergi ve fonların toplam tutarını gösterir.

3. Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar Hesap Sınıfı

36. Ödenecek Vergi ve Diğer Yükümlülükler Hesap Grubu

360 Ödenecek Vergi ve Fonlar Hesabı

Örnek: "E" İşletmesi ile Av. A. KUTLUER ticari bir dava için 5.900,-TL (KDV %18)'ye anlaşmışlardır. Davanın bitiminde Av. A. KUTLUER'in düzenleyip, "E" İşletmesi'nden 20.11.201. tarihinde tahsil ettiği **serbest meslek makbuzunun** şekli aşağıdadır.

Avukatlık Ücreti	5.000,-TL
Katma Değer Vergisi	900,-TL
Gelir Vergisi (5.000,-TL × %20)	(-) 1.000,-TL
Net Tutar	4.900,-TL

20.11

632 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ HESABI

5.000,-

191 İNDİRİLECEK KDV HESABI

900,-

100 KASA HESABI

4.900,-

360 ÖDENECEK VERGİ ve

FONLAR HESABI

1.000,-

360.00 Gelir Vergisi

Avukatlık ücretinin ödenmesi

3. Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar Hesap Sınıfı

36. Ödenecek Vergi ve Diğer Yükümlülükler Hesap Grubu

360 Ödenecek Vergi ve Fonlar Hesabı

Örnek: "E" İşletmesi, aşağıda düzenlediği **müstahsil makbuzu** ile Akçaabat – Çiçeklidüz Köyündeki gerçek usulde vergiye tabi olmayan çiftçi Bay O.Kazancı'dan 12.12.201. tarihinde kabuklu fındık satın almış; makbuzdaki net tutarı peşin olarak ödemiştir.

Kabuklu Fındık Bedeli	50.000,-TL
Gelir Vergisi (50.000,-TL × %4)	(-) <u>2.000,-TL</u>
Net Tutar	<u>48.000,-TL</u>

12.12		
153 TİCARİ MALLAR HESABI	50.000,-	
100 KASA HESABI		48.000,-
360 ÖDENECEK VERGİ ve FONLAR HESABI		2.000,-
360.00 Gelir Vergisi		
Malın satın alınması		

3. Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar Hesap Sınıfı

36. Ödenecek Vergi ve Diğer Yükümlülükler Hesap Grubu

360 Ödenecek Vergi ve Fonlar Hesabı

Örnek: "E" İşletmesi, vergiden muaf esnaf Bay A.Karaca'dan kiraladığı yönetim binasının Ekim 2011. ayı kira bedeli 6.000, - TL'dir. "E" İşletmesi'nin A. Karaca'ya havale ettiği kira tutarı ile ilgili yaptığı hesaplama aşağıdaki gibidir:

Kira Bedeli	6.000,-TL
Gelir Vergisi (6.000,- TL × %20)	<u>(-)1.200,-TL</u>
Net Tutar	<u>4.800,-TL</u>

31.10		
632 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ HESABI	6.000,-	
102 BANKALAR HESABI		4.800,-
360 ÖDENECEK VERGİ ve FONLAR H.		1.200,-
360.00 Gelir Vergisi		
Kira ödemesi		

3. Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar Hesap Sınıfı

36. Ödenecek Vergi ve Diğer Yükümlülükler Hesap Grubu

360 Ödenecek Vergi ve Fonlar Hesabı

Örnek: "E" İşletmesi, daha önce A. Karaca'dan kiraladığı bina için kira bedelinden kestiği 1.200,- TL Gelir Vergisini 23.11.201. tarihinde ... Vergi Dairesine ödemiştir.

23.11			
360 ÖDENECEK VERGİ ve FONLAR HESABI		1.200,-	
360.00 Gelir Vergisi			
100 KASA HESABI			1.200,-
Vergi kesintilerinin ödenmesi			

360 Ödenecek Vergi ve Fonlar Hesabı

1.200,-	1.200,-
<u>1.200,-</u>	<u>1.200,-</u>

3. Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar Hesap Sınıfı

36. Ödenecek Vergi ve Diğer Yükümlülükler Hesap Grubu

360 Ödenecek Vergi ve Fonlar Hesabı

Örnek: Volkswagen marka ticari araç acenteliği yapan “E” İşletmesi, 15.12.201. tarihinde aşağıdaki faturayı düzenleyerek müşterisi Bay S.KAREL’e bir adet 12 kişilik minibüsü peşin olarak satmıştır.

Transporter Minibüs	20.000,-TL
Özel Tüketim Vergisi (%9)	+ 1.800,-TL
Aratoplam	21.800,-TL
Katma Değer Vergisi (%18)	+ 3.924,-TL
Toplam	25.724,-TL

15.12

100 KASA HESABI

25.724,-

600 YURTİÇİ SATIŞLAR HESABI

20.000,-

391 HESAPLANAN KDV HESABI

3.924,-

391.00 Katma Değer Vergisi

360 ÖDENECEK VERGİ ve FONLAR H.

1.800,-

360.40 Özel Tüketim Vergisi

Minibüs satışı

3. Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar Hesap Sınıfı

38. Gelecek Aylara Ait Gelirler ve Gider Tahakkukları Hesap Grubu

İçinde bulunulan dönemde ortaya çıkan ancak gelecek aylara ait gelirler ile faaliyet dönemine ait olup ödemesi gelecek aylarda yapılacak giderlerin oluşturduğu gruptur.

Gelecek Aylara Ait Gelirler ve Gider Tahakkukları grubunda aşağıdaki hesaplar yer alır:

- **380 Gelecek Aylara Ait Gelirler**
- **381 Gider Tahakkukları**

3. Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar Hesap Sınıfı

38. Gelecek Aylara Ait Gelirler ve Gider Tahakkukları Hesap Grubu

380 Gelecek Aylara Ait Gelirler Hesabı

Gelecek hesap dönemlerine ait peşin tahsil olunan gelirlerin bir yıldan kısa süreye ait kısımlarının izlendiği hesaptır.

İşletmeler kira bedeli ile sigorta primlerini peşin tahsil edebilir ve onlardan bir hesap döneminden fazla hasılat sağlayabilir. Başka bir ifade ile hesap dönemi içinde tahsil edilmiş olan bir kısım gelirler, gelecek hesap dönemlerine geçer. Hal böyle olunca, bu tür gelirlerin tamamını o hesap dönemine gelir yazmak doğru olmaz. Çünkü, gelirler açısından hesap dönemlerinin bağımsızlığı kalmaz. Bu durumda hesap dönemine yazılan gelirlerden gelecek dönemlere ait olanları tespit etmek ve bunları gelir hesaplarından çıkarmak gerekir.

Çıkarılan gelirler bilançoda gösterilir. Çünkü hasılat elde etmek amacıyla önceden tahsil edilmiş bir gelir olarak hala **borç** durumundadır.

3. Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar Hesap Sınıfı

38. Gelecek Aylara Ait Gelirler ve Gider Tahakkukları Hesap Grubu

380 Gelecek Aylara Ait Gelirler Hesabı

Bu hesap, avans niteliğinde bir borcu belirttiği için **geçici hesap** olarak nitelendirilir. Geçici hesaplar ise aslı hesabı ilgilendiren fakat henüz tamamlanmamış olan işlemleri kayda alırlar. Başka bir deyişle kesin sonucun oluşumunun bir aşamasını gösterirler. Bu sebeple geçici karakterlidirler.

Bu hesap, ertesi dönem ilgili gelir hesaplarına devredilerek dönem gelirine dönüştürülür ve kapatılır. Bu hesap alacak kalanı verir. Bu kalan gelecek aylarda gelire dönüşecek olan tutarları gösterir.

3. Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar Hesap Sınıfı

38. Gelecek Aylara Ait Gelirler ve Gider Tahakkukları Hesap Grubu

380 Gelecek Aylara Ait Gelirler Hesabı

Örnek: “E” İşletmesi, 1.12.2012 tarihinde bir kira sözleşmesi ile mülkiyetinde bulunan bazı taşıtlarını bir yıl süre ile “A” İnşaat AŞ’ye kiralamıştır. Sözleşme gereği bir yıllık kira olan 14.160,-TL (KDV %18) peşin olarak tahsil edilmiştir.

1 .12

100 KASA HESABI

14.160,-

649 DİĞER OLAĞAN GELİR ve
KARLAR HESABI

1.000,-

380 GELECEK AYLARA AİT
GELİRLER HESABI

11.000,-

391 HESAPLANAN KDV HESABI

2.160,-

2012 yılı = 1.000,- TL × 1 ay = 1.000,-

2013 yılı = 1.000,- TL × 11 ay = 11.000,-

Kira tahsili

3. Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar Hesap Sınıfı

38. Gelecek Aylara Ait Gelirler ve Gider Tahakkukları Hesap Grubu

380 Gelecek Aylara Ait Gelirler Hesabı

Bu durumda 31.12.2012 tarihli bilançoda gelecek aylara ait gelirler aşağıdaki gibi görülür.

Aktif	"E" İşletmesi'nin 31.12.2012 Tarihli Bilançosu	Pasif
-------	--	-------

I. KISA VADELİ YABANCI KAYNAKLAR

H. Gelecek Aylara Ait Gelirler

ve Gider Tahakkukları

11.000 ,-

1. Gelecek Aylara Ait Gelirler

3. Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar Hesap Sınıfı

38. Gelecek Aylara Ait Gelirler ve Gider Tahakkukları Hesap Grubu

380 Gelecek Aylara Ait Gelirler Hesabı

Ertesi dönem, bu hesap ilgili olduğu gelir hesabına aktarılır. Şöyle ki:

Ocak 2013

1	1		
		.	
		.	
		.	
		380 GELECEK AYLARA AİT GELİRLER H.	11.000,-
		.	
		.	
		Hesapların açılışı	
2	1		
		380 GELECEK AYLARA AİT GELİRLER HESABI	11.000,-
		649 DİĞER OLAĞAN GELİR ve KÂR. H.	11.000,-
		Döneme ait kira gelirinin kaydı	

Ders Bitti!

Dinlediğiniz için teşekkür ederim.